

19. april 2024

J. nr. 23/14451 og 23/14452 samt
Trafikstyrelsen j.nr. 2023-137694

Sammenfattende redegørelse: Udvidelse af Rønne Havn – Etape 4

Sammenfattende redegørelse til 'Miljørapport og miljøkonsekvensrapport –
Miljøvurdering – Udvidelse af Rønne Havn Etape 4'

1 Indledning

Denne sammenfattende redegørelse behandler det samlede plan- og projektmateriale.

Den sammenfattende redegørelse fremstiller resultaterne af den høring, der er foretaget i forhold til selve projektet indenfor både Bornholms Regionskommunes og Trafikstyrelsens myndighedsområde, jf. miljøvurderingslovens § 25, stk. 1 og jf. § 21 i Bekendtgørelse om vurdering af virkning på miljøet (VVM) af projekter vedrørende erhvervshavne og Københavns Havn samt om administration af internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttelse af visse arter for så vidt angår anlæg og udvidelse af havne¹ - herefter 'VVM for havne'.

2 Baggrund

Bornholms Regionskommune offentliggjorde den 15. december 2023 forslag til Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' og forslag til Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' samt 'Udkast til: Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen offentliggjorde samtidig 'Miljørapport og Miljøkonsekvensrapport – Miljøvurdering – Udvidelse af Rønne Havn – Etape 4', herefter refereret som den samlede miljøkonsekvensrapport.

Kommuneplantillægget sikrer, at det nye landareal, der opnås ved opfyldning i havnebassinet, inddrages i Bornholms Kommuneplan og fastlægger en samlet ramme for planområdet; rammeområde 101.E.26.

Lokalplanen fastlægger den detaljerede planlægning for udvidelsen af Rønne Havn i Etape 4. En del af planområdet er tidligere lokalplanlagt i Lokalplan nr. 00-66 'Udvidelse af Vesthavnen' og Lokalplan nr. 091 'For udvidelse af Rønne Havn'. Ved vedtagelse af Lokalplan nr. 158 aflyses Lokalplan nr. 00-66 og Lokalplan nr. 091 for de dele, som er omfattet af Lokalplan nr. 158.

'Tilladelse til udvidelse af Rønne Havn, Etape 4' er en tilladelse til den del af projektet, der foregår på land. Tilladelsen dækker kun den del af projektet, som Bornholms Regionskommune er myndighed² for.

Den samlede miljøkonsekvensrapport beskriver de påvirkninger på miljøet, som planerne og det konkrete projekt kan medføre. Det er det samlede projekt, der indgår i den samlede miljøkonsekvensrapport. Det vil sige både den del, som Bornholms Regionskommune er myndighed for, og den del, som Trafikstyrelsen er myndighed for.

Trafikstyrelsen udarbejder, på baggrund af den samlede miljøkonsekvensrapport, den gennemførte høring og nærværende sammenfattende redegørelse, en administrativ tilladelse efter § 2 i havneloven³ for den del af projektet, som Trafikstyrelsen er myndighed for.

¹ BEK nr. 517 af 24/03/2021: Bekendtgørelse om vurdering af virkning på miljøet (VVM) af projekter vedrørende erhvervshavne og Københavns Havn samt om administration af internationale naturbeskyttelsesområder og beskyttelse af visse arter for så vidt angår anlæg og udvidelse af havne

² Bornholms Regionskommune er myndighed for både kommuneplantillæg, lokalplan og landsiden af projektet. Det vil sige de anlægsaktiviteter, der foregår på land, herunder den anlægstrafik på land som arbejdet medfører. Det gælder også alle aktiviteter på land under driften, herunder driften af den nye område, som vil blive etableret med projektet.

Trafikstyrelsen er myndighed for vandsiden af projektet. Det vil sige den del, der foregår indenfor havnens moler i form af uddybning af havnebassin, etablering af ydermole samt etablering af nye kajvægge og opfyldning af havnebassinet.

³ LBK nr. 457 af 23/05/2012: Bekendtgørelse af lov om havne

2.1 Høring

Det offentliggjorte materiale har været i høring i 8 uger fra den 15. december 2023 til den 9. februar 2024.

Bornholms Regionskommune har modtaget høringssvar fra 12 forskellige parter i høringsperioden. Efter høringsperioden har bygherre og Trafikstyrelsen haft en dialog med en berørt myndighed om afklaring af et høringssvar. Høringssvarene er både fra privatpersoner, borgerforening og berørte myndigheder. Bornholms Regionskommune har inddraget høringssvarene, og det har givet anledning til en enkelt ændring i vilkår i tilladelsen til landsiden af projektet. Høringssvarene har ikke givet anledning til ændringer i redegørelser, rammer eller bestemmelser i plangrundlaget.

Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har yderligere fundet anledning til udarbejdelse af supplerende forklaringer til den samlede miljøkonsekvensrapport. Disse fremgår i den sammenfattende redegørelse.

Høringssvarene og de ændringer det har givet anledning til behandles uddybende i de efterfølgende afsnit.

2.2 Krav til en sammenfattende redegørelse

Ifølge miljøvurderingslovens § 13, stk. 2 skal der i forbindelse med endeligt vedtagne planer udarbejdes en sammenfattende redegørelse, som beskriver:

- Hvordan miljøhensyn er integreret i planen
- Hvordan miljørapporten og de udtalelser, der er indkommet i offentlighedsfasen, er taget i betragtning
- Hvorfor den vedtagne plan er valgt på baggrund af rimelige alternativer, der har været behandlet
- Hvordan myndigheden vil overvåge de væsentlige indvirkninger på miljøet af planen

Ifølge miljøvurderingslovens § 25, stk. 1 skal der i forbindelse med endelig tilladelse til det konkrete projekt gøres rede for resultaterne af de høringer, der er foretaget. Tilsvarende regler findes i 'VVM for havne' § 21 under Trafikstyrelsens ressortområde.

Den sammenfattende redegørelse vil besvare de fire spørgsmål listet op i miljøvurderingslovens § 13, stk. 2. Den vil yderligere behandle høringssvar, der retter sig mod projektet, jf. miljøvurderingslovens § 25, stk. 1 og VVM for havne § 21.

Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har valgt at lave en samlet miljøvurdering af kommuneplantillægget, lokalplanen og det konkrete projekt til udvidelsen af Rønne Havn i Etape 4. Miljøvurderingen er beskrevet i en samlet miljøkonsekvensrapport. De indkomne høringssvar retter sig mod det samlede høringmateriale. Det giver derfor mening også at lave behandlingen efter høring i et samlet dokument, som lever op til miljøvurderingslovens og 'VVM for havnes' krav.

3 Integration af miljøhensyn i kommuneplantillæg og lokalplan

Under udarbejdelsen af forslag til Kommuneplantillæg nr. 27 og forslag til Lokalplan nr. 158 har fagpersoner og myndighedsområder været inddraget løbende under udarbejdelsen af både planforslag og den samlede miljøkonsekvensrapport. Dette har sikret en god integration af miljøhensyn.

Kommunens fagmedarbejdere har været inddraget i at udpege visualiseringspunkter, herunder at sikre, at visuelle påvirkninger af både planer og projekt blev belyst i miljøkonsekvensrapporten, samt visualisering af de kumulative effekter af de samlede byggemuligheder på havnen i de lokalplaner, der er udarbejdet for Rønne Havns Etape 1, Etape 2 inklusive Galløkken, Etape 3 og Etape 4.

Bornholms Regionskommune har med kommuneplantillægget ændret maksimal byggehøjde fra 30 til 20 meter i planområdet. Dette er fulgt op i lokalplanen, sådan at det delområde, hvor der må bygges i 20 meters højde ligger længere inde på havnen i forhold til byggemuligheder i Lokalplan nr. 091, som aflyses på dette areal. Dette for at tage både visuelle og rekreative hensyn ved at sikre ind- og udkig til havnen samt at man ved gåtur og kig udover havnen ud mod havet ikke vil opleve de bygninger som lokalplanen giver mulighed for så markant, da der allerede er høje bygninger foran.

Ved placeringen af delområdet til høje bygninger er der også taget kulturhistoriske hensyn idet, at havnens kulturhistorie med gamle industriminder i form af eksisterende byggeri på havnen fortsat vil være det der bærer udtrykket. De potentielle bygninger placeres bag de eksisterende. Eventuelt nyt byggeri vil på den måde ikke blive en stor faktor i det kulturhistoriske billede.

Kommuneplantillæg nr. 27 og Lokalplan nr. 158 muliggør en udvidelse af Rønne Havn. Det fremgår i redegørelserne til de to planer samt i den samlede miljøkonsekvensrapport, at planerne ikke vil medføre væsentlige eller skadelige påvirkninger på naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget for hverken Natura 2000-områder på land eller til vands. Dette begrundes blandt andet i afstand, at sedimentspredning ikke vil forekomme i et omfang, der påvirker de marine Natura 2000-områders integritet, samt at permanent inddragelse af havbund indenfor marint Natura 2000-område ikke vil påvirke bevaringsstatus for udpegningsgrundlaget (havlit). På samme måde vil planerne ikke medføre skadelige påvirkninger på bilag IV-arter. Dette begrundes blandt andet i indarbejdelse af relevant afværgeforanstaltning for marsvin, samt at sedimentspredning er så begrænset, at det ikke vil påvirke fødesøgningsmuligheder.

Det fremgår yderligere af den samlede miljøkonsekvensrapport, at planerne ikke vil forringe tilstanden i kvalitetselementerne for målsatte vandområder eller forsinke eller forhindre målopfyldelse i forhold til vandrammedirektivet. På samme måde vurderes planerne ikke at forsinke eller være til hinder for opnåelse af god miljøtilstand for havmiljøet i forhold til havstrategidirektivet.

Det målsatte vandområde nr. 58 'Bornholm, 12sm' vil blive påvirket ved, at det materiale, der graves op fra havnebassinets bund i forbindelse med uddybning, skal lægges ud på en dedikeret plads i vandområdet (klapning). Ved udlægningen af materialet vil der opstå en midlertidig tilførsel af miljøfremmede stoffer (kviksølv, cadmium, bly og BDE-stoffer) i et vandområde, som ikke må udsættes for yderligere tilførsel af de stoffer i forhold til vandområdets miljømål og havstrategidirektivets deskriptor D8 'Forurenende stoffer'. Dette er en del af anlægsarbejdet i projektet og kan ikke reguleres i hverken kommuneplantillæg eller lokalplan.

På baggrund af ovenstående er der ikke fundet behov for at integrere yderligere miljøhensyn i planerne. Nogle af de indkomne høringssvar peger på behov for uddybning, før overholdelse af mål i habitatdirektiv, vandrammedirektiv og havstrategidirektiv kan vurderes sikkert. I gennemgangen af høringssvar under afsnit 4.8 'Tema: Tilstrækkelige beskrivelser i den samlede miljøkonsekvensrapport' er indarbejdet præciseringer, forklaringer og uddybninger. På baggrund af besvarelsen til disse høringssvar vurderer Bornholms Regionskommune fortsat, at Kommuneplantillæg nr. 27 og Lokalplan nr. 158 er i overensstemmelse med vandplanerne og vandrammedirektivet, havstrategidirektivet samt Natura 2000-planerne og habitatdirektivet.

4 Miljøkonsekvensrapport og høringssvar

Det er Rønne Havn A/S' rådgiver, der har udarbejdet den samlede miljøkonsekvensrapport. Under arbejdet har rådgiver og Rønne Havn A/S løbende indarbejdet miljøhensyn i både kommuneplantillæg, lokalplan og det konkrete projekt. Vurderingerne i det følgende er givet på havnens vegne, Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har ved gennemlæsning af den samlede miljøkonsekvensrapport yderligere bidraget til, at mulige påvirkninger på miljøet er blevet beskrevet og hensyn er blevet indarbejdet.

Den samlede miljøkonsekvensrapport beskriver plangrundlagets og det konkrete projekts konsekvenser indenfor de miljøfaktorer, som blev fundet nødvendige at undersøge nærmere. Der er foretaget vurdering af følgende miljøfaktorer:

- Trafik på land
- Skibstrafik
- Støj
- Luft
- Klima
- Friluftsliv
- Kulturmiljø og visuelle forhold
- Kystmorfologi
- Målsatte vandområder
- Natur
- Materialer og affald
- Mennesker og sundhed

Den samlede miljøkonsekvensrapport er en del af grundlaget for at Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' og Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' samt 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4' kan vedtages af Bornholms Regionskommunes Kommunalbestyrelse på et oplyst grundlag. Den samlede miljøkonsekvensrapport er på samme måde en del af grundlaget for at Trafikstyrelsen kan meddele en administrativ tilladelse efter havnelovens § 2 på et oplyst grundlag.

Den samlede miljøkonsekvensrapport viser, at planerne og det konkrete projekt vil medføre ubetydelige, mindre væsentlige eller moderate miljøpåvirkninger på emnerne trafik på land, klima, luftkvalitet, friluftsliv, kystmorfologi, natur, materialer og affald samt mennesker og sundhed. Planerne og det konkrete projekt vil til gengæld medføre væsentlige påvirkninger på støj samt kulturmiljø og visuelle forhold. For målsatte vandområder kan det ikke afvises, at der kan ske en midlertidig forringelse af den kemiske tilstand på grund af udlægning af uddybningsmateriale fra havnebassinet på havbunden (klapning). Det kan heller ikke afvises, at dette kan være medvirkende årsag til, at der ikke kan opnås målopfyldelse for god kemisk tilstand i vandområde nr. 58 'Bornholm, 12 sm'.

4.1 Behandling af hørings svar

Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har modtaget hørings svar fra 12 forskellige parter i forbindelse med den offentlige høring af forslag til Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' og forslag til Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' samt 'Udkast til: Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4' samt 'Miljørapport og miljøkonsekvensrapport – Miljøvurdering – Udvidelse af Rønne Havn Etape 4'.

Hørings svarenes bemærkninger omhandler vibrationer, støj, økonomisk kompensation for støj over støjgrænser, luftforurening, landstrøm, affald, visuel påvirkning, forskønnelse, Natura 2000-områder, bilag IV-arter, fugle, målsatte vandområder, målsatte havområder, klapning, råstoffer, redningsforhold, marinarkæologi, og økonomi. Fire af hørings svarene handler om, at de hørte myndigheder og parter ikke har bemærkninger.

Bornholms Regionskommune har udarbejdet et samlet høringsnotat med resume af alle hørings svarene til både kommuneplantillæg, lokalplan og tilladelse til projektet, samt administrationens vurdering af, om og hvordan hørings svarene kan imødekommes. For en del hørings svar henvises til uddybende forklaringer i denne sammenfattende redegørelse.

Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har samtidig udarbejdet denne sammenfattende redegørelse, som i større detalje behandler hørings svarenes temaer.

Nogle hørings svar giver anledning til ændringer i Bornholms Regionskommunes dokumenter, mens andre ikke gør. Hørings svarenes temaer og eventuelle ændringer på baggrund af hørings svarene fremgår herunder.

Bornholms Regionskommune har ikke fundet anledning til at lave ændringer i redegørelser, rammer eller bestemmelser i kommuneplantillæg og lokalplan på baggrund af hørings svar.

Bornholms Regionskommune har fundet anledning til at lave en ændring i forhold til udkast til 'Tilladelse til udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'

Ændringen består i indførelse af vilkår vedrørende krydstogtsaktivitet og eventuel opfølgning omkring luftkvalitet. Der er indsat to vilkår. Der er desuden ændret i begrundelsen i afsnittet omkring luft.

Ved genlæsning har Bornholms Regionskommune fundet anledning til at præcisere vilkår 37. Det er alene vilkårets ordlyd og ikke dets indhold, der er ændret.

Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har på baggrund af hørings svar yderligere fundet anledning til at få uddybet og præciseret 14 emner til den samlede miljøkonsekvensrapport. Der har i den forbindelse været dialog mellem parterne med henblik på at sikre at målopfyldelser for vandområderne kan overholdes.

De 14 emner handler alle om dokumentation for, at bilag IV-arter, målsatte vandområder og målsatte havområder ikke påvirkes negativt. For bilag IV-arter handler det om at dokumentere, at den strenge beskyttelse overholdes. For målsatte vandområder og målsatte havområder handler det om at dokumentere at projektet ikke indebærer en risiko for tilstandsforringelse og ikke målopfyldelse for berørte vandforekomster. Uddybningerne fremgår i den sammenfattende redegørelse i hele afsnit 4.8 'Tema: Tilstrækkelige beskrivelser i den samlede miljøkonsekvensrapport'. Den samlede miljøkonsekvensrapport bliver ikke ændret.

Trafikstyrelsen udarbejder på baggrund af den samlede miljøkonsekvensrapport og hørings svar en administrativ tilladelse til havneudvidelsen efter § 2 i havneloven. Tilladelsen vil indeholde vilkår, der håndterer hørings svarene.

4.2 Opbygning af hørings svarenes behandling

I det nedenstående gennemgås de temaer, som er bragt op i hørings svarene. For hvert tema fremgår først et resume. Alle hørings svar er blevet forelagt Rønne Havn A/S. Hvis hørings svaret har givet anledning til bemærkninger eller supplerende oplysninger fra Rønne Havn er disse præsenteret under resuméet i det enkelte tema. Derefter fremgår Bornholms Regionskommunes og Trafikstyrelsens bemærkninger med oplysning om, hvorvidt og hvordan der er indarbejdet ændringer, uddybninger og præciseringer indenfor det enkelte tema. Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har kun indsat bemærkninger under de temaer, som falder under deres myndighed. På nogle temaer har både Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen myndighed for hver deres dele. Under de temaer indgår bemærkninger fra begge myndigheder.

4.3 Tema: Støj og vibrationer

Fem hørings svar indeholder emnet støj og et også spørgsmål til vibrationer. Fire hørings svar udtrykker bekymring for støj. Nogle af hørings svarene nævner særligt en bekymring for om overskridelse af grænseværdier for støj i anlægsfasen i aften- og nattetimer kan holde sig på det niveau, der er stillet i udsigt i den samlede miljøkonsekvensrapport.

To hørings svar udtrykker ønsker om et støjvilkår i tilladelserne til projektet i form af opsætning af faste støjmålere. Dette for at støjen kan måles, når den forekommer. Hørings svarene udtrykker ønske om at støjmålingerne er offentligt tilgængelige og kan følges i realtime. Målingerne skal give mulighed for tilpasning af

miljøbeskyttelsesforanstaltninger eller sanktioner. Dette er en måde at styrke gennemsigtigheden og involvere borgerne. Et høringssvar peger på, at faste støjmålere har været foreslået i tidligere etaper af Rønne Havns udvidelse, men er blevet afvist med en nedladende begrundelse om, at støjmålingerne ikke kan anvendes, da en knallert kan køre forbi og indgå i målingen.

Et høringssvar modsætter sig, at Miljøstyrelsens grænseværdier skal tillades overskredet. Høringssvaret peger på, at overskridelserne sker af økonomiske hensyn og at der i så fald bør gives betydelig kompensation til de borgere, der rammes af støjen.

Et høringssvar fra Miljøstyrelsen tilbyder sparring til både Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen vedrørende støjforhold.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvarene og er kommet med følgende bemærkninger:

Rønne Havn udfører udvidelsens Etape 4 i overensstemmelse med tilladelserne og de bagvedliggende krav og vilkår der stilles, i forbindelse med fremtidssikringen af Rønne Havn til gavn for det bornholmske samfund.

Rønne Havn udviser størst mulig respekt og forståelse for de omkringliggende naboer, hvilket er udtrykt gennem de krav og vilkår, der er stillet ved udstedelse af myndighedstilladelserne. Derudover vil Rønne Havn i anlægsfasen af Etape 4 fortsætte den løbende kommunikation til borgerne, herunder især i forhold til særligt støjende aktiviteter, som er blevet iværksat i forbindelse med Etape 3. Rønne Havn opretholder under arbejdet fokus på mulige forbedringer af den igangværende kommunikation.

Særligt støjende arbejder må kun foregå på hverdage fra kl. 8-17. Dette er en skærpelse i forhold til tidligere, hvor der tillige måtte være særligt støjende aktiviteter om lørdagen.

Beregninger viser, at om dagen vil støjen fra anlægsaktiviteterne ikke overstige Bornholms Regionskommunes fastsatte grænseværdier fra anlægsarbejder, heller ikke når der udføres særligt støjende aktiviteter som ramning eller etablering af stenkastning.

Om aftenen og natten vil der ske uddybning i havnebassinet, opfyldning med sand og levering af byggematerialer fra skib. Uddybning er den mest støjende af de aktiviteter, og der vil kunne forekomme overskridelser af den vejledende støjgrænse. Dette vil afhænge af, hvor i området der uddybes, og hvilket fartøj, der foretager uddybningen.

Etape 4 medfører i sin helhed stor indgriben i besejlingen af Rønne Havn. Havnen ønsker at opretholde sikker drift under anlægsarbejdet, herunder ikke mindst for den samfundsbegrundede færgebetjening. Derfor har havnen behov for at uddybe om natten, hvor færgesejladsen er væsentligt reduceret. Uddybning inden for indermolerne gennemføres alene i aften- og nattetimerne når det er strengt nødvendigt.

Støjen om natten vil for langt de fleste ejendomme ligge under WHO's anbefalede grænseværdi (45dB(A)), hvornår støj vil have negative effekter på nattesøvnen.

Der vil være enkelte ejendomme, der i en kortere periode (op til 30 dage) *kan* opleve støj omkring de 46 dB(A) om natten.

Den beregnede uddybningsmængde er 750.000 m³, hvilket svarer til 150 kalenderdage, idet den tilladelige døgnproduktion er 5.000 m³. Døgnproduktionen er begrænset til de 5.000 m³ for at begrænse spildkoncentrationerne, og deraf afledte miljøeffekter.

Entreprenøren oplyser, at såfremt arbejdstiden, af hensyn til støjkrav, indskrænkes til dagperioderne (kl. 07-19), så vil uddybningsperioden alene af denne årsag blive fordoblet. Derudover vil det medføre at en større del af arbejderne skal foregå i vinterperioden, hvorfor uddybningsperioden forlænges yderligere med ca. 200 dage. I alt 350 dage med uddybning.

Såfremt arbejdstiden, som følge af støjkrav, begrænses til tidsrummet kl. 07-22, så er det entreprenørens vurdering, at uddybningsperioden vil blive forlænget med 150 dage. I alt altså 300 dage med uddybning. I begge scenarier med reducerede arbejdstider kan uddybningen på ingen måde færdiggøres inden for tidsplanen, og entreprisperioden skal som følge heraf forlænges væsentligt.

Derudover sker der en betydelig forlængelse (mere end fordobling) af perioden med anlægsstøj i det hele taget.

Såfremt entreprenøren pålægges et vilkår om kun at måtte uddybe i dagtimerne alternativt dag- og aftentimerne, vil det medføre en markant tillægsomkostning for uddybningsarbejdet. I kombination med vurderingen af de tidsmæssige væsentlige konsekvenser, der er en direkte følge deraf, er entreprenøren også blevet bedt om at estimere meromkostningen ved de begrænsede udførelsesperioder, hvoraf det fremgår, at uddybning kun i dagtimerne forøger udgifterne til uddybning og klappning med ca. 100 % svarende til en merudgift i størrelsesordenen DKK 160 mio. Såfremt aftentimerne kan tages i brug, reduceres den forlængede drift med ca. 50 dage, hvormed merudgiften reduceres til ca. 75 % svarende til ca. DKK 120 mio.

En forøgelse af anlægsudgiften på mellem DKK 120-160 mio. vil reelt set medføre, at Rønne Havn ikke kan gennemføre havneudvidelsen.

Konsekvensen heraf vil være, at indsejlingsforholdene ikke kan forbedres og fremtidssikringen af havnen ikke kan opnås, ligesom Rønne Havn vil få særdeles svært ved at imødekomme kundernes efterspørgsel/krav om at separere industriprojekterne i det nye havneafsnit fra krydstogtsindustrien og den øvrige sejlads, som i sidste instans betyder væsentlige tab af markedsandele, udvikling og indtægter til det Bornholmske samfund.

Rønne Havn har undersøgt mulighederne for at kompensere ejerne af de berørte ejendomme. Det følger imidlertid af hjemmelskravet (legalitetsprincippet), at myndighederne, herunder kommuner, skal handle inden for rammerne af lovgivningen og har kun de beføjelser, der er udtrykkeligt fastlagt i lovgivningen. Det samme gælder for Rønne Havn, idet havnen i kraft af mellemledsgrundsætningen er underlagt de samme juridiske principper som offentlige myndigheder.

Hjemmelskravet gælder, uanset om en opgave udføres af kommunen selv (i kommunalt regi), om kommunen ejer et selskab, der udfører opgaven, eller om kommunen giver tilskud til for eksempel en fond, der udfører opgaven. "Mellemledsgrundsætningen" henviser til, at hjemmelskravet gælder, uanset om opgaven udføres af kommunen, eller om der indskydes et mellemlid (et selskab, en fond eller lignende.) mellem kommunen og opgavens løsning.

I særlige tilfælde kan borgere have ret til erstatning eller kompensation som følge af støjgener på grund af aktiviteter eller infrastruktur, der er underlagt offentlig regulering. Eksempelvis i forbindelse med F-35 fly på Flyvestation Skrydstrup eller ved bygning af Metro Cityringen.

Sådan særlovgivning findes ikke for Rønne Havn. Ligeledes hjemler Havneloven⁴ ikke en sådan mulighed. Selskabet kan således ikke yde kompensation for støjgener som følge af entreprisarbejdet på havnen, da der ikke er retlig hjemmel eller lov, der giver bemyndigelse hertil. Kompensation uden et klart retligt grundlag eller

⁴ LBK nr. 457 af 23/05/2012: Bekendtgørelse af lov om havne

hjemmel kan endvidere i visse tilfælde betragtes som bestikkelse, afhængigt af de omstændigheder, hvorunder kompensationen gives.

Derfor er det afgørende at sikre, at kompensationsaftaler indgås i henhold til gældende love og regler og uden forsøg på at påvirke en given adfærd uretmæssigt.

Der er derfor ikke lovlig mulighed for Rønne Havn til at foretage kompensation.

På baggrund af ovenstående har Rønne Havn anmodet Trafikstyrelsen (som den ansvarlige myndighed) om at betragte støjpåvirkningen af et begrænset antal ejendomme, beliggende i første række ud mod havnens område, som en nødvendighed for at tilvejebringe Rønne Havn muligheden for gennemførelsen af den samfundsbegrundede Etape 4 udvidelse af Rønne Havn. Der stilles vilkår om støjpåvirkningen i Trafikstyrelsens tilladelse. Vilkårene er koordineret med Bornholms Regionskommune.

Overordnet set vil der i mange tilfælde være mennesker, der påvirkes af de samfundsmæssige interesser, der ligger i at gennemføre havneudvidelser og større anlægsprojekter i al almindelighed.

Rønne Havn er i kontinuert dialog med totalentreprenøren om at begrænse kildestyrken fra uddybningsfartøjet mest muligt. Mulighederne for at reducere støjen ved hjælp af for eksempel supplerende isolering af maskinhus med videre, afhænger i høj grad af, hvilket udstyr, der er til rådighed for projektet i Rønne Havn ved anlægsarbejdets start. Det er entreprenørens forventning, at den primære del af uddybningen vil blive udført med uddybningsfartøjer, hvis kildestyrke forventeligt kan reduceres til 110 dB(A) og måske endda lidt lavere. Omvendt kan det ikke garanteres, at disse uddybningsfartøjer med lavere kildestyrke kan håndtere den samlede uddybningsentreprise på grund af mængden og bundens beskaffenhed, hvorfor der kan blive behov for at anvende andet maskinel på en del af uddybningsmængden for samlet at nå i mål med projektet.

Uovervågede permanente støjmålinger er ikke valide, da de både vil måle støj fra almindelig havnedrift, anlægsarbejder, trafik, vind og vejr m.v. og støjpåvirkningen, der stammer fra anlægsarbejderne, kan derfor ikke direkte kontrolleres/måles ved sådanne målinger. Permanente og generelle målinger udvalgte steder vil derfor ikke give et fuldstændigt retvisende billede af støjniveaue og støjkilderne.

Samlet set vurderes der ikke at være en væsentlig påvirkning af mennesker og sundhed som følge af støj i anlægsfasen.

Slutteligt vil Rønne Havn pege på, at Etape 4 er den udbygning, der fremtidssikrer havnen. Havnens erhvervs- og samfundsmæssige betydning for Bornholm gør det nødvendigt, at der også kan stilles en tidssvarende og hensigtsmæssig infrastruktur til rådighed for alle havnens forretningsområder. Opretholdelse af forsyningssikkerheden mange år frem er begrundet i denne havneudbygning.

Alle delelementer af Etape 4 er nødvendige at gennemføre på samme tid og bidrager hver især på væsentlig vis til Rønne Havns fortsatte mulighed for at være en tidssvarende og attraktiv havn for kunderne og dermed for den fortsatte positive udvikling for det bornholmske samfund.

Med udvidelserne vil Rønne Havn kunne fastholde evnen til at bidrage substantielt til den grønne omstilling og samtidig styrke Bornholms konkurrencemæssige position på det internationale offshore marked indenfor vindmølleindustrien og de deraf afledte sektorer og industrier til gavn for det bornholmske erhvervsliv og dermed for beskæftigelsen på Bornholm.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Bornholms Regionskommune anerkender, at støj er et væsentligt emne i dette projekt og Bornholms

Regionskommune har også under arbejdet med sagen spurgt kritisk ind til, hvordan støj kunne reduceres mest muligt.

De tilladelser som Rønne Havn A/S opnår til projektet skal overholdes. Sker der overskridelser vil Bornholms Regionskommune håndhæve de afgørelser, som vi er myndighed for.

Bornholms Regionskommune har i tilladelsen til landsiden af projektet (§ 25 tilladelsen; 'Tilladelse til udvidelse af Rønne Havn - Etape 4') opstillet en række vilkår i forhold til støj. Vilkårene er opbygget som i 'Tilladelse til udvidelse af Rønne Havn – Etape 3', men indeholder supplerende vilkår, herunder en mulighed for at kommunen kan foretage vejledende støjmålinger og håndhæve efter dem.

Bornholms Regionskommune har på denne måde opstillet et klart sæt rammer for, hvordan, hvornår og hvor meget anlægsarbejdet i Etape 4 må støje. Bornholms Regionskommune skal understrege, at tilladelsen kun dækker landsiden af projektet, da det alene er denne del Bornholms Regionskommune har myndighed for. Trafikstyrelsen indarbejder de samme vilkår i styrelsens tilladelse.

Anlægstøj fra vandsiden af projektet, herunder uddybning af havnebassin hører under Trafikstyrelsens myndighedsområde. Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen har haft et godt samarbejde i forbindelse med miljøvurderingen af den forudgående udvidelses Etape 3 og nu også under udvidelsens Etape 4. Bornholms Regionskommune vil fortsat arbejde sammen med Trafikstyrelsen for at finde den løsning, der virker mest gnidningsløs. Modtager Bornholms Regionskommune en klage over støj, som falder under Trafikstyrelsens myndighed, vil Bornholms Regionskommune straks viderebringe klagen og i øvrigt hjælpe Trafikstyrelsen i det omfang, der er behov for lokalt kendskab og tilstedeværelse.

Faste støjmålere

Bornholms Regionskommune er opmærksomme på overholdelse af god forvaltningsskik. Når vi som myndighed skal vurdere et foreslået tiltag, skal vi se på formålet med tiltaget i forhold til de muligheder vi har i miljøvurderingsloven samt særlovgivningen indenfor støjområdet, som fremgår af miljøbeskyttelsesloven⁵. Hvis formålet med tiltaget skal være håndhævelse, så kræver det, at målingerne som udgangspunkt er akkrediterede eller af en beskaffenhed, der vil kunne muliggøre håndhævelse. Specifikke tiltag hvor formålet er kommunikation ligger ikke indenfor de lovområder vi kan arbejde med.

Det er Bornholms Regionskommune vurdering, at vi ikke via lovgivningen har adgang til at stille vilkår om faste støjmålinger eller en offentligt tilgængelig hjemmeside med målinger, da disse er specifikke tiltag, der tjener et kommunikativt formål. Vi forstår godt det ønske om information omkring støjende arbejder, der udtrykkes i høringssvarene. Bornholms Regionskommune har i regi af miljøbeskyttelsesloven eller anden lovgivning ikke mulighed for at stille krav til at faste støjmålinger skal lægges til grund for denne kommunikation mellem bygherre og offentligheden om byggeprojektet.

Bornholms Regionskommune har i tilladelsen til landsiden af projektet stillet vilkår om, at Rønne Havn A/S skal informere om uddybning i natperioden, uddybning i aftenperioden, særligt støjende aktiviteter eller hvis Bornholms Regionskommune har givet tilladelse til at fravige støjgrænser eller arbejdstider for bestemte aktiviteter inden aktiviteten sættes i gang. Informationen skal være effektiv og gives hurtigst muligt og senest en uge før arbejdet sættes i gang. Der skal oplyses om arbejdets karakter, den tilladte arbejdstid og planlagte varighed, for at give mulighed for at den enkelte kan indrette sig her efter.

Overskridelse af grænseværdier og kompensation

⁵ LBK nr. 48 af 12/01/2024: Lovbekendtgørelse om miljøbeskyttelse

Bornholms Regionskommune er enig i, at Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser er et væsentligt værktøj til fastsættelse af grænseværdier for støj og er som udgangspunkt også meget restriktive med at acceptere overskridelser af disse.

Miljøstyrelsens grænseværdier er vejledende og ikke bindende. Det har været fremført af Rønne Havn A/S i forbindelse med sagen, at overholdelse af grænseværdierne vil medføre, at projektet ikke kan gennemføres. Bornholms Regionskommune skal ved vurderingen af dette spørgsmål også forholde sig til hvilke muligheder vi har i lovgivningen. Miljøvurderingsloven fastlægger ikke grænser for, hvad myndighederne kan beslutte af politiske, økonomiske eller andre grunde, men stiller alene krav til procedurerne og indholdet af grundlaget for beslutningerne. Det er derfor muligt for Rønne Havn A/S at begrunde projektets indretning med økonomi. Det er til gengæld et krav i miljøvurderingsloven, at det fremgår tydeligt af den samlede miljøkonsekvensrapport, hvilke miljøpåvirkninger projektet medfører.

Det fremgår tydeligt at projektet med den nuværende projektbeskrivelse vil medføre overskridelse af Miljøstyrelsens vejledende støjgrænser for aften- og nattetimer i visse perioder i løbet af projektet. Sagen er dermed fuldt oplyst. Det er op til Bornholms Regionskommunes Kommunalbestyrelse, om plangrundlaget og landsiden af projektet skal vedtages med de medfølgende miljøpåvirkninger.

Bornholms Regionskommune har også i løbet af sagen spurgt til muligheden for kompensation og har fået samme forklaring som fremgår af Rønne Havn A/S' bemærkninger ovenfor. Bornholms Regionskommune anerkender, at der ikke er en lovgivningsmæssig mulighed for kompensation.

Sparring fra Miljøstyrelsen

Bornholms Regionskommune sætter pris på tilbuddet om sparring fra Miljøstyrelsen. Bornholms Regionskommune har ikke gjort brug af tilbuddet under behandling af høringssvarene, men er opmærksomme på muligheden.

Opsamling

Høringssvarene giver ikke anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen stiller vilkår vedrørende anlægsstøj. Vilkårene er koordineret mellem Bornholms Regionskommune og Trafikstyrelsen. Trafikstyrelsen har ikke yderligere kommentarer.

4.3.1 Vibrationer

Et høringssvar udtrykker bekymring for vibrationer i forbindelse med anlægsarbejdet, særligt i forbindelse med skader på deres ejendom. Ejendommen har tidligere fået materielle skader grundet færgedrift.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvarene og er kommet med følgende bemærkninger:

Som det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, medfører vibrationspåvirkninger fra ramning og vibrering af spuns/pæle erfaringsmæssigt en risiko for skader på bygninger ud til afstande på ca. 10-20 m. Skader på større afstande ses yderst sjældent. Der ligger ingen bygninger indenfor denne afstand til rammearbejder med risiko for bygningskadelige vibrationer. De nærmeste bygninger er erhvervsbygninger, der ligger i en afstand af ca. 50 m fra rammearbejder. Inden anlægsarbejdet igangsættes vil Rønne Havn sikre, at der gennemføres registrering af de nærmeste bygningers tilstand, ligesom der opsættes vibrationsmålere på nærliggende bygninger for dokumentation af overholdelse af kravene, inden vibrationsgivende anlægsarbejder påbegyndes.

De nærmeste boliger ligger mere end 500 m fra lokaliteten, hvor spunsramning skal foregå, og der vil ikke være risiko for vibrationsskader fra anlægsarbejdet.

Ud fra de geotekniske undersøgelser og den almene geologi i havneområdet er der ingen risiko for at ramme klippe i forbindelse med nedbringningen af spuns til projektet.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Bornholms Regionskommune kan ikke ud fra høringssvaret se hvilket hus høringssvaret omhandler. Ramning af spuns i Etape 4 vil foregå langs den rødt markerede streg på figur 1. Bornholms Regionskommune har i løbet af udarbejdelsen af den samlede miljøkonsekvensrapport også spurgt ind til risikoen for at ramme klippe i forbindelse med nedbringningen af spuns til projektet. Ud fra Rønne Havn A/S' oplysninger vurderer Bornholms Regionskommune, ligesom Rønne Havn A/S, at når der ikke er risiko for at ramme klippe, medfører en afstand på over 500 meter fra det område, hvor ramning skal foregå og til nærmeste boligbebyggelse, at skade på bygningerne ikke forventes.

Figur 1: Markering med rød af hvor der skal foregå rammearbejde i projektområdet

Som det fremgår af Rønne Havn A/S' bemærkninger, vil de registrere de nærmeste bygningers tilstand samt sætte vibrationsmålere op på de nærmeste bygninger. Det fremgår også af miljøkonsekvensrapporten og fastholdes via vilkår i tilladelsen til landsiden af projektet (§ 25 tilladelsen; 'Tilladelse til udvidelse af Rønne Havn - Etape 4') i form af vilkår 2, som henviser til, at etablering og drift af Rønne Havns Etape 4 skal ske i overensstemmelse med den samlede miljøkonsekvensrapport.

Høringssvarene giver ikke anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen stiller vilkår, der henviser til miljøkonsekvensrapporten og har ikke yderligere bemærkninger.

4.3.2 Bornholms Regionskommunes myndighed og støj

Tre høringssvar sætter spørgsmålstejn ved Bornholms Regionskommunes rolle som både myndighed og medejer af Rønne Havn A/S.

To høringssvar sætter spørgsmålstejn ved, om Bornholms Regionskommune løfter sin opgave som myndighed i stedet for at rydde forhindringer af vejen for Rønne Havn samt sige ja til deres ønsker uden at stille spørgsmål.

Et høringssvar peger yderligere på, at sagen bør overflyttes fra Bornholms Regionskommune til en myndighed, der ikke samtidig ejer den støjende virksomhed.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Det er rigtigt at Rønne Havn A/S er et kommunalt ejet selskab. Bornholms Regionskommune er imidlertid ikke den eneste myndighed i forhold til udvidelsen af Rønne Havn. Anlægsarbejdet på vand, herunder de støjende dele i havnebassinet ligger indenfor Trafikstyrelsens myndighed. I forhold til støj er der således allerede en anden myndighed end den, der ejer den støjende virksomhed.

Bornholms Regionskommune har på baggrund af høringssvarene undersøgt, om kommunen som myndighed bliver inhabil. Myndighedsinhabilitet er beskrevet i miljøvurderingslovens § 40. I denne situation er der tale om at et kommunalt ejet selskab er bygherre mens Bornholms Regionskommunes Center for Natur, Miljø og Fritid er myndighed for miljøvurderingen. Der skal ifølge miljøvurderingslovens § 40, stk. 3 være sikret en passende adskillelse mellem uforenelige funktioner, hvilket her er bygherre og miljøvurderingsmyndighed. En passende adskillelse kan være en funktionel adskillelse eller en organisatorisk adskillelse. Det gøres i praksis ved at de medarbejdere og chefer, som ansøger om et projekt ikke er de samme som de medarbejdere og chefer, der træffer afgørelse i miljøvurderingssagen. Bornholms Regionskommune vurderer, at der ikke er tale om myndighedsinhabilitet i den konkrete sag, da Rønne Havn A/S er en adskilt enhed, hvor kommunen godt nok har ejerskab, men der er adskillelse mellem både medarbejdere og chefer.

Der er under arbejdet med sagen blevet stillet en hel del kritiske spørgsmål og diskuteret forskellige løsninger og vilkår. Rollerne som bygherre og myndighed har under arbejdet været klare og konsekvente.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsens vilkår for anlægsarbejdet er koordineret med Bornholms Regionskommune. Der stilles vilkår om støjniveauer og perioder for støjende arbejde. Miljøkonsekvensrapporten viser, at der *kan* være risiko for minimal overskridelse af de vejledende støjgrænser enkelte nætter. Det er Trafikstyrelsens vurdering, at de stillede vilkår om støj, information fra bygherre med videre gør at støjgenerne ikke udgør en væsentlig miljøbelastning.

4.4 Tema: Luftforurening

Fire høringssvar berører emnet luftforurening. Tre af høringssvarene udtrykker bekymring særligt for partikelforurening og diesel-os.

To høringssvar udtrykker bekymring for placeringen af multifunktionskajen i forhold til krydstogtskibe, hvor vestenvinden vil føre partikler og dieselos ind over Rønne By. Multifunktionskajen vil komme til at ligge tæt på beboelsesområder. Høringssvarene giver samtidig udtryk for at have læst i den refererede rapport fra DCE/Aarhus Universitet.

I den samlede miljøkonsekvensrapport samt ved borgermøde den 9. januar 2024 har rådgiver forklaret, at Rønne By ikke vil opleve luftforurening over grænseværdierne, blandt andet fordi skorstenene på krydstogtskibene sidder meget højt og der er gode spredningsforhold. Tre høringssvar sætter spørgsmålstejn ved, om det er korrekt. Et høringssvar efterspørger en spredningsberegning til at understøtte påstanden om gode spredningsforhold. To andre høringssvar peger på, at et krydstogtskib forurener svarende til 3900 biler i timen, samt stiller spørgsmålstejn ved, om ikke vindretningen har større betydning for luftforurening i Rønne By end den samlede miljøkonsekvensrapport beskriver.

To hørings svar opfordrer til, at der etableres en målingsordning til kontinuerlig måling af luftforurening i både anlægs- og driftsfase. Dette for at sikre muligheden for at træffe hurtige foranstaltninger til beskyttelse af borgernes sundhed og miljøet. Her henvises også til målinger foretaget i Københavns Havn, som viste overskridelser af grænseværdierne for luftkvalitet. Et hørings svar opfordrer til at spørge nogle andre eksperter indenfor luftforurening samt efterlyser en plan B fra Bornholms Regionskommune, hvis det skulle vise sig, at luftforurening overskrider grænseværdierne.

Et hørings svar gør indsigelse imod, at luftforurening i driftsfasen ikke indgår i den samlede miljøkonsekvensrapport. Dette begrundes i et stigende antal skibsanløb, samt at det skal sikres, at alle potentielle miljøpåvirkninger er blevet grundigt undersøgt.

Et hørings svar opfordrer til at flytte færgerne Povl Ankers liggeplads.

Et hørings svar orienterer om, at EU Kommissionen har fremsat et forslag til revideret Luftkvalitetsdirektiv. Direktivet er under forhandling, men foreslår skærpede grænseværdier for både partikler og NO₂ fra 2030.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt hørings svarene og er kommet med følgende bemærkninger:

Der er i miljøkonsekvensrapporten redegjort for luftforureningen fra krydstogtskibe. Der er ikke tale om en rapport fra Aalborg Universitet, men rapport fra DCE/Aarhus Universitet, som må betragtes som de førende eksperter indenfor luftforurening. Rapporten kan tilgås via dette link: <https://dce2.au.dk/pub/SR413.pdf>

Vi har ingen grund til at betvivle rapportens vurderinger eller konklusioner. Der er tale om beregninger specifikt for Rønne Havn med afsæt i de skibe, der har ligget ved kaj i Rønne Havn, ligesom beregningerne er udført med lokalt terræn og vejrdata.

Vedrørende oplevelsen af lugt fra skibe (dieselos) kan det naturligvis ikke udelukkes, at dette kan opstå svarende til oplevelsen, når biler/lastbiler kører forbi på gaden og tilsvarende. At der opleves lugt af dieselos, er ikke et udtryk for, at luftkvalitetskravet ikke er overholdt. Luftkvalitetskravene gælder på timebasis (luftforureningen midles over én time) for alle årets timer. Beregningerne er ligeledes udført på timebasis, så de kan holdes op mod kravenes timeværdier.

Det er korrekt, at emissionen fra et typisk krydstogtskib svarer til emissioner fra 3.900 biler. Det skal dog bemærkes, at mens biler udleder røg nær terræn vil et krydstogtskib udlede røg i betydeligt større højde end biler (op til 45 m), hvilket sikrer en betydelig bedre spredning (fortynding) og dermed betydeligt lavere forureningsniveauer i omgivelserne.

Spredningsberegninger

Der er i vurderingerne taget afsæt i de beregninger der er udført af DCE/Aarhus Universitet, som det også fremgår af miljøkonsekvensrapporten. Der er tale om spredningsberegninger specifikt for Rønne Havn med afsæt i de skibe, der har ligget ved kaj i Rønne Havn, ligesom beregningerne er udført med lokalt terræn og vejrdata.

Rønne Havn er beliggende kystnært og ved de fleste vindretninger vil luften blive ført ud over åbent hav. Krydstogtskibe, færger med videre udleder røggasser i højder på op til ca. 35-45 m. Der er ingen høje bygninger tæt på disse udledningspunkter. Inden for en afstand af minimum 300 meter fra hvor færgerne lægger til og minimum 500 meter fra hvor krydstogtskibe lægger til er der ingen større terrænforskelle eller høje bygninger. Herved sikres gode spredningsforhold i forhold til for eksempel en situation med høje bygninger tæt på og store terrænforskelle tæt på kilderne. I sådanne situationer vil der være risiko for, at røgfanen kan blive suget ned omkring bygninger eller at røgfanen rammer direkte ind i bygninger. Disse forhold er ikke aktuelle i

Rønne. Beregningerne udført af DCE viser også at de højeste bidrag forekommer inden for disse afstande, altså tæt på eller i havneområdet.

Målingsordning for kontinuerlig måling af luftforurening
Rønne Havn har ingen bemærkninger

Luftforurening fra driftsfasen i den samlede miljøkonsekvensrapport
Det er ikke korrekt, at luftforurening i driftsfasen ikke er inkluderet i miljørapporten. Luftforurening i driftsfasen er beskrevet og vurderet i miljøkonsekvensrapportens kapitel 11, hvor der er redegjort for og vurderet på en forøgelse af antallet af krydstogtskibe.

Forslag til revideret Luftkvalitetsdirektiv
Vurderingerne i miljøkonsekvensrapporten er foretaget med udgangspunkt i de eksisterende (gældende) grænseværdier. Det skal dog bemærkes, at de gældende grænseværdier overholdes med stor margin. Desuden arbejdes der i EU-regi også på krav til reduktion af skibenes emissioner samt anvendelse af landstrøm, ligesom Rønne Havn blandt andet er ved at udvikle en strategi for etablering af landstrøm, hvilket vil medvirke til en forbedret luftkvalitet.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Bornholms Regionskommune har ved gennemgang af den samlede miljøkonsekvensrapport samt ved udarbejdelse af tilladelsen til landsiden af projektet (§ 25 tilladelsen; 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn – Etape 4') vurderet, at Rønne Havns udvidelse i Etape 4 kan gennemføres uden en væsentlig påvirkning på luftkvaliteten i driftsfasen.

Bornholms Regionskommune har i vurderingen lagt vægt på, at rapporten fra Aarhus Universitet bygger på beregnede data og indeholder data specifikt for Rønne Havn, samt at der er god margin fra rapportens beregninger til grænseværdierne for NO₂ og PM_{2,5}. Bornholms Regionskommune bemærker samtidig, at den fremherskende vindretning omkring Bornholm er vestenvind, hvilket også må indgå i rapportens modeller og beregninger.

Rønne Havn A/S har yderligere i deres bemærkninger ovenfor til høringssvar om luftkvalitet redegjort for, at området omkring Rønne Havn er åbent, uden høje bygninger og terrænforskelle, hvilket gør, at der er gode spredningsforhold.

I rapporten er krydstogtskibes påvirkning af luftkvaliteten belyst for 5 havne. Påvirkningen af luftkvaliteten på grund af krydstogtskibe og **øvrige skibe** er dog kun gennemført for Københavns Havn og Aarhus Havn. Dermed indgår udledningerne fra Bornholmslinjen og den øvrige skibstrafik ikke i grundlaget for analysen for Rønne Havn som konklusionen i den samlede miljøkonsekvensrapport bygger på.

Da der ikke er kendskab til den samlede emission på Rønne Havn, er der en mulighed for, at en udvidelse af krydstogtaktiviteten kan bidrage til, at de samlede emissioner på Rønne Havn kan komme til at overstige grænseværdierne for NO₂ og PM_{2,5}. Bornholms Regionskommune vurderer, at denne mulighed er begrænset ved den udvidelse af krydstogtaktiviteten, der indgår i projektbeskrivelsen for det aktuelle projekt. Det er dog relevant at følge, hvorvidt krydstogtaktiviteten følger de angivne forudsætninger og om afvigelser fordrer supplerende undersøgelser af luftkvalitet. Bornholms Regionskommune indarbejder vilkår om dette i 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn – Etape 4'.

Målingsordning for kontinuerlig måling af luftforurening
Det fremgår af den samlede miljøkonsekvensrapport, at der ikke vil være en væsentlig påvirkning på luftkvalitet i driftsfasen fra projektet i Rønne Havns udvidelses Etape 4. Bornholms Regionskommune er enig i vurderingen.

Bornholms Regionskommune finder ikke, at vi med baggrund i den samlede miljøkonsekvensrapport kan stille vilkår i tilladelsen til landsiden af projektet omkring kontinuerlig måling af luftforurening. Det er kun muligt for Bornholms Regionskommune at stille vilkår til projektet efter miljøvurderingsloven, hvis vilkårene står i et rimeligt forhold til projektets art, placering og dimensioner samt omfanget af indvirkninger på miljøet. Bornholms Regionskommune vurderer, at et vilkår om kontinuerlig måling ikke kan stilles på baggrund af luftkvalitet.

Opstår der konkrete problemer med et bestemt skib i Rønne Havn, vil Bornholms Regionskommune opfordre til at henvende sig til kommunen, som derefter vil tage stilling til den konkrete sag.

Luftforurening fra driftsfasen i den samlede miljøkonsekvensrapport

Som det fremgår af Rønne Havn A/S' bemærkninger indgår luftforurening i driftsfasen i den samlede miljøkonsekvensrapport i Kapitel 11 'Luft'. Til gengæld er luftforurening i anlægsfasen afgrænset ud, bortset fra påvirkning med støv.

Det høringssvar, der modsætter sig, at luftforurening fra driftsfasen er afgrænset ud, har fokus på den øgede skibstrafik. Øgningen af skibstrafik sker i driftsfasen og ikke i anlægsfasen, hvorfor det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at det er den rigtige fase, der indgår i den samlede miljøkonsekvensrapport.

Povl Ankers liggeplads

At flytte Povl Ankers liggeplads kunne muligvis ændre på den samlede luftforurening i Rønne Havn. Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at anvendelsen og placeringen af Povl Anker er en eksisterende aktivitet, der ikke har direkte sammenhæng med projektet i udvidelsens Etape 4 at gøre. Bornholms Regionskommune vurderer, at det ikke er muligt indenfor den lovgivning og det projekt, der behandles i denne sag, at stille vilkår om Povl Anker får en ny liggeplads.

Høringssvaret er dog videreføret til Rønne Havn A/S. Det vil være deres beslutning, om der kan gøres noget i forhold til det.

Opsamling

Høringssvarene giver ikke anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn'. Til gengæld indføres tre vilkår om indberetning af krydstogtaktiviteter og mulige supplerende undersøgelser af luftkvalitet i 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke bemærkninger til ovenstående, der altovervejende handler om havnens drift og dermed er kommunens myndighedsområde.

4.5 Tema: Landstrøm

Som et løsningsforslag i forhold til både støj og luftforurening nævner tre høringssvar ønsker om landstrøm også inden det bliver lovpligtigt. To af høringssvarene henviser til erfaringer fra Aarhus Havn, der har etableret landstrøm, og oplyser, at her er der mange krydstogtskibe, der tilslutter sig landstrømsanlægget. Både af hensyn til miljøet og for at opnå en reduceret havneafgift. Et høringssvar peger samtidig på at landstrøm også er på vej i Københavns Havn og at andet høringssvar peger på Danske Havnes anbefaling af, at alle havne med aktiviteter investerer i landstrøm.

To høringssvar opfordrer til, at der indarbejdes vilkår om landstrøm i tilladelsen til projektet eller alternativt, at den nye multifunktionskaj først tillades taget i brug, når der er etableret landstrøm. Opfordringen støttes på, at det må være muligt økonomisk og at Bornholms politikere har en målsætning om, at Bornholm skal være en bæredygtig ø.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvarene og er kommet med følgende bemærkninger:

Rønne Havn vurderer, at eventuel etablering af landstrøm ikke er en del af det konkrete projekt, ligesom krav herom ikke kan stilles i medfør af den pågående myndighedsbehandling. Der foreligger endvidere ikke generelt et myndighedskrav herom.

I forbindelse med det konkrete projekt forbereder Rønne Havn til eventuel senere yderligere etablering af landstrøm ved at lægge tomrør til mulig trækning af kabler.

Derudover kan Rønne Havn oplyse, at der internt pågår et arbejde med at undersøge mulighederne for og konsekvenserne af yderligere etablering af landstrøm på havnen, end det allerede forefindes i dag. Dette analysearbejde forventes afsluttet senere i 2024.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Etablering af landstrøm er i Bornholms Regionskommunes øjne en rigtig god ide. Det er korrekt, som flere høringssvar skriver, at der er krav på vej fra EU i forhold til dette.

Spørgsmålet om landstrøm er også blevet rejst i forbindelse med afgrænsning af den samlede miljøkonsekvensrapport. Det er på den baggrund beskrevet i afsnit 4.3 Fremtidig drift i den samlede miljøkonsekvensrapport hvordan Rønne Havn A/S arbejder med landstrøm. Fremstillingen i den samlede miljøkonsekvensrapport passer overens med Rønne Havn A/S' bemærkninger til høringssvar, hvor de også henviser til, at der er et strategisk arbejde i gang.

Bornholms Regionskommune finder ikke, at vi med baggrund i miljøkonsekvensrapporten kan stille vilkår i tilladelsen til landsiden af projektet omkring etablering af landstrøm. Det er kun muligt for Bornholms Regionskommune at stille vilkår til projektet efter miljøvurderingsloven, hvis vilkårene står i et rimeligt forhold til projektets art, placering og dimensioner samt omfanget af indvirkninger på miljøet. Bornholms Regionskommune vurderer, at et vilkår om etablering af landstrøm hverken kan stilles på baggrund af støj eller på baggrund af luftkvalitet eller på baggrund af de to samlet.

Høringssvarene giver ikke anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Landstrøm er ikke en del af det aktuelle projekt.

4.6 Tema: Visuel påvirkning

To høringssvar berører emner omkring visuel påvirkning af Rønne Havns udvidelse.

4.6.1 Forskønnelse af havneområdet

To høringssvar udtrykker ønsker om forskønnelse af havneområdet, herunder Søndre Bådehavn og Nørrekås. Forskønnelsen foreslås som en kompensation for de gener borgerne i Rønne By må leve med fra udvidelser og drift af Rønne Havn. Forskønnelsen ønskes lavet som en omfattende plan med etablering af grønne områder og rekreative faciliteter. Forskønnelsen kan bidrage til et positivt forhold mellem lokalsamfundet og havnen. Samtidig påpeger et høringssvar at forskønnelse af Søndre Bådehavn indgår i Masterplan 2050 for Rønne Havn samt at Rønne By har 700-års jubilæum i 2027, hvor det ville være godt, at Søndre Bådehavn stod klar.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvarene og er kommet med følgende bemærkninger:

Rønne Havn noterer sig bemærkningerne vedrørende forskønnelse af området, herunder med grønne områder med videre.

Havnen tager synspunkterne vedrørende Søndre Bådehavn til efterretning. Det er ikke forhold, der vedrører denne myndighedsbehandling og de deraf følgende tilladelser til igangsættelse af Etape 4, men havnen er opmærksom på synspunkterne også i henhold til Masterplanens beskrivelse heraf.

I forhold til området i Nordhavnen og grænsende op til Nørrekås gik Rønne Havn villigt ind i projekt "Velkommen til Bornholm" med et substantielt økonomisk bidrag. Desværre kunne Bornholms Regionskommune samlet set ikke opnå tilsagn om at gå videre med dette projekt, herunder finansiering til det. Området snævert omkring Nørrekås er ejet af Bornholms Regionskommune, hvorfor eventuelle projekter med videre i det område vil ligge i regi af regionskommunen.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Den samlede miljøkonsekvensrapport viser, at der vil være væsentlige visuelle påvirkninger, herunder fra forlængelsen af sydmoen, der medfører, at der ikke længere vil være ubrudt kig til vandet fra byen. Også visse dele af det byggeri, som planerne muliggør vil, i samspil med allerede eksisterende byggemuligheder i plangrundlag for Rønne Havns arealer, medføre væsentlige påvirkninger.

Der er sket en tilpasning i kommuneplantillægget, hvor byggemulighederne er ændret fra maksimal byggehøjde på 30 meter til 20 meter i planområdet. Dette er fulgt op i lokalplanen, sådan at det delområde, hvor der må bygges i 20 meters højde ligger længere inde på havnen i forhold til byggemuligheder i Lokalplan nr. 091, som aflyses på dette areal. Der er i øvrigt ikke fundet mulighed for at indarbejde afværgeforanstaltninger indenfor plan- og projektområdet.

Bornholms Regionskommune er i forbindelse med udarbejdelse af både plan- og miljøvurderingssagerne til udvidelse af Rønne Havn, Etape 4 gået ind i en dialog med Rønne Havn om mulighed for begrønning af andre arealer udenfor plan- og projektområdet. Denne dialog er afsluttet og har ikke ført til konkrete tiltag.

Høringssvarene giver ikke anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

4.6.2 Bygningshøjder

Et hørings svar stiller spørgsmålstejn ved, om det er rimeligt, at Rønne Havn A/S på forhånd får tilladelse til bygninger i 20 m højde uden at tegne bygningerne og søge om tilladelse til dem.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

En lokalplan fritager ikke nogen bygherrer fra at søge de nødvendige tilladelser. Lokalplaner fastsætter en række bestemmelser, som bygherre skal overholde, når denne er klar med et konkret projekt. Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' overholder ikke planlovens⁶ mindstekrav for at være byggeretsgivende. Det betyder, at man ikke får en byggeret blot fordi man overholder lokalplanens bestemmelser.

Rønne Havn A/S skal som alle andre søge de nødvendige tilladelser når der kommer et konkret projekt. For at få byggetilladelse skal Rønne Havn A/S ligeledes tilvejebringe tegninger. Ansøgning materialet skal helhedsvurderes inden en tilladelse kan gives. Hvis helhedsvurderingen viser, at projektet er lokalplanpligtigt kan Rønne Havn A/S ikke opnå tilladelse, men skal i stedet anmode Kommunalbestyrelsen om en projektlokalplan. En ny lokalplan vil også skulle behandles efter miljøvurderingsloven, enten som en screening for miljøvurderingspligt eller en fuld miljøvurdering. Dette vil afhænge af projektlokalplanens omfang og karakter.

I forhold til rimelighed kan Bornholms Regionskommune nævne, at lokalplanens bestemmelser om omfang og bebyggelsens ydre fremtrædende er sammenlignelige med andre lokalplaner for erhvervsområder i Rønne, som skal udlægge rammer til fremtidig erhvervsudvikling. Eksempelvis lokalplan nr. 60 'For et erhvervsområde ved Rabekken' og lokalplan nr. 007 'For et erhvervsområde ved Lillevangsvej'.

Hørings svaret giver ikke anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

4.7 Tema: Klapning

Et hørings svar bemærker, at høringen af den samlede miljøkonsekvensrapport for Rønne Havns udvidelse, Etape 4 er påbegyndt inden der er udgivet en opdateret vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter⁷. Behandling af klagningsansøgning vil komme til at følge den opdaterede vejledning, når den kommer.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten, at et målsat vandområde vil blive påvirket ved at det materiale, der graves op fra havnebassinets bund i forbindelse med uddybning, skal lægges ud på en dedikeret plads i vandområdet (klapning). Ved udlægningen af materialet vil der opstå en midlertidig tilførsel af miljøfremmede stoffer (kviksølv, cadmium, bly og BDE-stoffer) i et vandområde, som ikke må udsættes for yderligere tilførsel af de stoffer i forhold til vandområdets miljømål.

Ifølge § 8 i indsatsbekendtgørelsen⁸ skal forringelse af tilstanden for overfladevandområder og grundvandsforekomster forebygges. På samme måde må opfyldelse af de miljømål, der er fastlagt i bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster⁹ ikke forhindres.

⁶ LBK nr. 1157 af 01/07/2020: Lovbekendtgørelse om planlægning

⁷ BEK nr. 797 af 13/06/2023: Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter

⁸ BKG nr. 797 af 13/06/2023: Bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter

⁹ BKG nr. 819 af 15/06/2023: Bekendtgørelse om miljømål for overfladevandområder og grundvandsforekomster

For at kunne gennemføre projektet skal Rønne Havn A/S opnå en klappingstilladelse. Det er Miljøstyrelsen, der er myndighed på dette område. Miljøstyrelsen har vurderet, at der ikke skal meddeles en tilhørende fravigelse (dispensation) fra kravet om forebyggelse af forringelse af et overfladevandområdes tilstand grundet tilførslen af miljøfremmede stoffer.

Bornholms Regionskommune har sammen med Trafikstyrelsen sendt forslag til Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', forslag til Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', 'Udkast til: Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4' samt den samlede miljøkonsekvensrapport i høring vel vidende, at denne afklaring ikke var sket på høringstidspunktet.

Miljøstyrelsen har den 29. februar 2024 offentliggjort en opdateret vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer¹⁰. En opdateret klappingsvejledning, der inddrager tilgangen i den opdaterede vejledning til indsatsprogrammer er endnu ikke udgivet. Miljøstyrelsen er dog begyndt at arbejde på klaptilladelser efter en ny tilgang og har meddelt Trafikstyrelsen, at denne sag ikke kræver en fravigelse, jf. bemærkninger fra Trafikstyrelsen herunder. Det er Bornholms Regionskommunes vurdering, at det på denne baggrund er muligt at gå videre med sagen.

Høringssvaret har ikke givet anledning til ændringer i den valgte procedure.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Miljøstyrelsen har 1. marts 2024 meddelt, at der ikke skal ske en fravigelse i henhold til indsatsbekendtgørelsen. Miljøstyrelsen har opfølgende meddelt, at man arbejder videre med klaptilladelsen med forventet afslutning i første halvår 2024.

4.8 Tema: Tilstrækkelige beskrivelser i den samlede miljøkonsekvensrapport

Et høringssvar stiller spørgsmål eller ønsker uddybninger og rettelser til den samlede miljøkonsekvensrapport. Det gælder blandt andet i forhold til beskyttelsen af fugle og havpattedyr samt muligheden for målpopfyldelse i forhold til de danske vandplaner og vandrammedirektivet, samt den danske havstrategi. Bemærkningerne er herunder delt op i underemner.

4.8.1 Påvirkning med støj på bilag IV-art

Et høringssvar peger på, at det ikke er muligt at vurdere, om anvendelse af et boblegardin som støjdæmpende foranstaltning ved nedramning af spuns er tilstrækkeligt i forhold til at beskytte marsvin, da det ikke fremgår af den samlede miljøkonsekvensrapport, hvor meget støj projektet frembringer.

Høringssvaret peger også på, at formuleringen "stilles der krav til entreprenøren om at anvende boblegardin eller tilsvarende støjdæmpende foranstaltning" ikke er præcis nok. Det støjdæmpende tiltag skal anses for en afværgeforanstaltning for marsvin og afværgeforanstaltninger bør ligge fast forud for tilladelse til projektet, da vurdering af projektets påvirkninger på bilag IV-arter ikke kan udskydes.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Støj

Det fremgår af miljøkonsekvensrapportens bilag 14 om undervandsstøj og blandt andet af miljøkonsekvensrapportens afsnit 17.1.2.3.2., 17.1.4 og 17.2.3.4, at der er foretaget en modellering af

¹⁰ Vejledning til bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter, link: <https://mim.dk/media/icxc2prb/vejledning-til-bekendtgørelse-om-indsatsprogrammer-for-vandomraadedistrikter.pdf>

undervandsstøjens udbredelse for at kunne vurdere undervandsstøjens påvirkning på fisk og havpattedyr i anlægsfasen. Modellering af støjdbredelsen er gennemført for de mest støjende anlægsaktiviteter (nedramning og nedvibrering af spuns) for forskellige positioner, valgt som de steder, der potentielt medfører størst lydmission i retning ud af havneområdet og både med og uden støjdæmpende tiltag i form af et énstrengt boblegardin.

Modelleringsresultaterne viser således, hvor meget støj projektet frembringer, og hvilken effekt anvendelse af et boblegardin eller tilsvarende vil have på støjdbredelsen. Se for eksempel miljøkonsekvensrapportens figur 17.21 og 17.22, hvor konturkort angiver påvirkningsafstande for marsvin uden henholdsvis med boblegardiner. Dertil er maksimale påvirkningsafstande rapporteret i tabelform (se for eksempel bilag 14 tabel 1.1 og tabel 1.2) med og uden afværgeforanstaltning for grænseværdier for henholdsvis midlertidige og permanente høreskader samt adfærdspåvirkning, jævnfør guidelines for undervandsstøj (Energistyrelsen, 2022. *Guideline for underwater noise - Installation of impact or vibratory driven piles*).

Det vurderes, at mængden af fisk, som påvirkes af undervandsstøj fra nedramning af spuns med anvendelse af støjdæmpende foranstaltning som énstrengt boblegardin, er yderst begrænset og dermed ubetydelig. Det vurderes tillige, at støjpåvirkningen med anvendelse af støjdæmpende foranstaltning som énstrengt boblegardin ikke vil påvirke marsvinebestandene negativt, ligesom det vurderes, at risikoen for at skade enkeltindivider i anlægsfasen er ubetydelig.

Præcision af afværgeforanstaltning

Der er på nuværende tidspunkt indgået aftale med entreprenøren på etape 4. Der er specifikt stillet krav til entreprenøren om at anvende boblegardin med minimum 1 streng, svarende til det omfang af afværge, der er vurderet tilstrækkeligt i miljøkonsekvensrapporten.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen vil med udgangspunkt i miljøkonsekvensrapporten stille vilkår, der sikrer, at de frygtede konsekvenser for dyrelivet ikke vil finde sted.

4.8.2 Redegørelse for vurdering af øget tung skibstrafiks påvirkning på fugle og havpattedyr

Et høringssvar peger på, at der bør indgå en mere dybdegående redegørelse for den øgede tunge skibstrafiks påvirkning på fugle og havpattedyr.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Havpattedyr

Området omkring Bornholm repræsenterer et transitionsområde mellem Bælthavsbestanden og Østersøbestanden af marsvin, hvor tilstedeværelse af marsvin året rundt er meget lav (under 1 dag med marsvinedetektioner per måned året rundt). Dette vides fra SAMBAH projektet (2011-2013) og fra NOVANA overvågningen (2018-19).

Det undersøgte område er en allerede veletableret havn med tung skibstrafik, herunder mange daglige afgange/ankomster af passagerfærger samt anden tung trafik. Det er derfor i forvejen ikke et velegnet habitat for marsvin og sæler, og det forventes ikke, at de findes i området ud for Rønne Havn andet end yderst sjældent, da forekomsten af marsvin ved Bornholm i forvejen er meget lav. Forøgelsen af skibstrafikken i driftsfasen for etape 4 udgør på sigt ca. 25 anløb af primært krydstogtskibe årligt, svarende til en forøgelse af den samlede skibstrafik til havnen på under 1 % årligt. På baggrund af den meget lave forekomst af marsvin i området og den marginale forøgelse af skibstrafikken til havnen, vurderes den øgede skibstrafik som følge af havneudvidelsen ikke at påvirke tilstedeværelsen af marine pattedyr yderligere negativt.

Fugle

Som nævnt udgør den øgede skibstrafik i driftsfasen for etape 4 på sigt ca. 25 årlige anløb af primært krydstogtskibe. Dette svarer til en forøgelse af den samlede skibstrafik til havnen på under 1 % årligt og størstedelen af anløbene vil finde sted i krydstogtsæsonen i sommerhalvåret fra 1. april – 31. oktober. Som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten forekommer fugle på fuglebeskyttelsesdirektivets bilag I kun ganske fåtalligt i projektområdet, og projektområdet udgør ikke et vigtigt område for arterne. Havlit, som er på udpegningsgrundlaget for fuglebeskyttelsesområdet F129 forekommer således hovedsageligt langt fra kysten og kun som vintergæst i perioden slut oktober til slut april. Af andre fuglearter er den hyppigst forekommende art i projektområdet ederfugl, som forekommer på færgeruten udenfor havneområdet, mens arter som gråand, bjergand og troldand opholder sig inde i selve havnebassinet. Bjergand og troldand er primært vintergæster og er derfor fåtallige i sommerhalvåret, hvor størstedelen af den øgede skibstrafik vil finde sted. Det er allerede vurderet i miljøkonsekvensrapporten, at øget skibstrafik ikke vil påvirke eksempelvis ederfugle, da de har vist en stor grad af tilvæning til skibstrafik i området. Grundet særligt den yderst begrænsede og sæsonbetonede forøgelse af tung skibstrafik i driftsfasen for etape 4 samt sporadisk forekomst af vandfugle kystnært, og fordi de mest betydende arter i området af rastende vandfugle, herunder havlit (om vinteren), oftest opholder sig langt fra land, vurderes den øgede skibstrafik som følge af havneudvidelsen ikke at påvirke fugle yderligere negativt.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Det er Trafikstyrelsens vurdering, at miljøkonsekvensrapporten i tilstrækkeligt omfang redegør for ovenstående og har ikke yderligere bemærkninger.

4.8.3 Kumulativ påvirkning med andre projekter i området

Et høringssvar peger på, at projektet bør forholde sig til, om der er en kumulativ effekt med andre projekter i området, såsom søkablet i projekt Energiø Bornholm.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Der er i relevant omfang foretaget vurderinger for alle miljøforhold i forhold til kumulative virkninger på miljøet fra andre projekter i området.

Det fremgår af Energiøbornholm.dk, at søkabler i Energiø Bornholm (som bemærkes endnu ikke er vedtaget på planniveau) tidligst forventes etableret fra slutningen af 2026 og dermed ikke samtidig med anlæg af etape 4 i Rønne Havn, der afsluttes inden efteråret 2025.

Da effekter af anlæg af etape 4 udvidelsen som sedimentspredning og -aflejring, støjpåvirkning med videre kun foregår under selve anlægsperioden og eventuelt kort tid derefter, vurderes der ikke at kunne opstå kumulative effekter med etablering af søkabler i projektet for Energiø Bornholm. Dertil fremgår det af miljøvurderingen (høringsudgave) af planen for Program Energiø Bornholm, at det forventes, at ved installation af fundamenter og kabler vil påvirkningen i form af sedimentspild og sedimentspredning være begrænset og kortvarig. Det skal desuden bemærkes, at de udlagte kabelkorridorer til Energiø Bornholm ikke ligger i eller nær påvirkningsområdet fra Etape 4 udvidelsen af Rønne Havn.

Da der således hverken er tidsmæssig eller geografisk sammenfald af eventuelle påvirkninger fra Etape 4 og en eventuel realisering af Energiø Bornholm, er der ikke foretaget vurderinger af kumulative effekter.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Bornholms Regionskommune arbejder i øjeblikket med plangrundlaget for stationsanlægget på Bornholm til

Energjø Bornholm. Det forventes, at planforslag med tilhørende miljørapport skal behandles politisk i marts måned forud for høring. Der er i miljørapporten til dette arbejde også fundet, at der ikke er tidsmæssigt overlap mellem anlægsperioderne.

I forhold til Bornholms Regionskommunes myndighedsområde ses beskrivelsen af kumulative forhold at være dækkende. Høringssvaret har ikke givet nye oplysninger, der giver anledning til at anmode om yderligere belysning af kumulative effekter. Høringssvaret har heller ikke givet anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

4.8.4 Sandfang og udledning af miljøfarlige forurenende stoffer

Et høringssvar peger på, at det er uklart i den samlede miljøkonsekvensrapport, på hvilket grundlag det vurderes, at etableringen af sandfang medfører en reduktion af udledningen af miljøfarlige forurenende stoffer.

Høringssvaret efterspørger yderligere redegørelse for dimensionering af sandfang, hvordan dimensionering sikrer overholdelse af miljøkvalitetskrav i kystvandområde nr. 56 'Østersøen, Bornholm', samt hvordan og hvor ofte oprensning af sandfang vil blive foretaget. I forhold til oprensninger af sandfang peger høringssvaret på, at effekter af oprensning eller mangel på oprensning også skal belyses. Til sidst efterspørges belysning af mere præcise oplysninger om, hvornår det vil vurderes nødvendigt at tilkoble olieudskiller på afvandingssystemet efter idriftsættelse.

Høringssvaret peger til sidst på, at reglerne for udledning af miljøfarlige forurenende stoffer skal overholdes.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Det er kun fra de impermeable belægninger på fase 1, at der udledes overfladevand gennem ledningssystem og linjedræn fra arealet til havnen, mens overfladevand fra fase 2 infiltrerer overfladevandet fra skærvebrøndene i opfyldningslagene, og vandet udsiver gennem kajvæg og stenmole/stenkastning ud til havnen.

Som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, vurderer havnens rådgiver, at der ved brug af sandfang inden udledning fra fase 1 vil ske en tilbageholdelse af partikler, og dermed en reduktion af de partikelbundne miljøfarlige forurenende stoffer i udledningen til vandområdet. De stoffer der erfaringsmæssigt typisk optræder med de højeste koncentrationer i vejvand/overfladevand er metaller (primært kobber, zink, bly og cadmium) og en række PAH'er, ftalater (for eksempel DEHP) og enkelte øvrige syntetiske stoffer som Bisphenol A. Det er under forudsætning af, at sandfangene regelmæssigt tømmes (se besvarelse i forhold til oprensning længere nede). Havneudvidelsens etape 4 bevirker hovedsageligt, at nuværende aktiviteter flyttes/rokeres til de nye områder. Aktiviteterne på områderne (både eksisterende og nye) vil samlet set øges minimalt. Området i vesthavnen henligger i dag som oplagsplads med grus og græs, hvor overfladevand trænger ned gennem fylden og ud i Østersøen via stenmolen/stenkastningen. Udledning af overfladevand fra etape 4, som alene vedrører fase 1, vurderes ikke at give anledning til overskridelse af miljøkvalitetskrav i det modtagende vandområde nr. 56.

Korrekt dimensionering af sandfang sker efter de forventede mængder vand og forskrifter for dimensionering af sandfang, således at der sker den størst mulige tilbageholdelse af stoffer og partikler. Miljømyndigheden stiller vilkår til dimensioneringen i udledningstilladelsen. Miljømyndigheden stiller ligeledes vilkår, der sikrer at

oprensningen foretages efter behov, hvorved det sikres, at der ikke sker utilsigtet udledning af miljøfarlige stoffer som følge af manglende eller utilstrækkelig oprensning af sandfang.

Dertil er det miljømyndigheden, der tager stilling til, på hvilken baggrund og under hvilke forhold, det vurderes nødvendigt at koble en olieudskiller til afvandingssystemet.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Det fremgår af tilladelsen til landsiden af projektet (§ 25 tilladelsen; 'Tilladelse til udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'), at Rønne Havns udvidelse, Etape 4 udover tilladelse efter § 25 i miljøvurderingsloven også skal opnå tilladelse til udledning af spildevand efter § 28 i miljøbeskyttelsesloven. Det fremgår yderligere, at spildevandstilladelsen delvist vil erstatte § 25 tilladelsen, sådan som det er muligt efter miljøvurderingsbekendtgørelsens § 10¹¹ og at spildevandstilladelsen vil blive meddelt på baggrund af den samlede miljøkonsekvensrapport.

Den samlede miljøkonsekvensrapport indeholder oplysninger om det spildevandstekniske anlæg og en vurdering af miljøpåvirkninger fra denne del af projektet. Rønne Havn A/S har på baggrund af spørgsmål i høringssvaret yderligere uddybet oplysningerne.

Bornholms Regionskommune vil ved den efterfølgende sagsbehandling af en spildevandstilladelse gå dybere i den tekniske løsning og sammensætning af vilkår. Bornholms Regionskommune vurderer, at den samlede miljøkonsekvensrapport sammen med de supplerende oplysninger fra Rønne Havn A/S ovenfor redegør for miljøpåvirkningerne og at der kan meddeles § 25 tilladelse på denne baggrund samt efterfølgende udarbejdes en spildevandstilladelse.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke bemærkninger til ovenstående.

4.8.5 Manglende begrundelse for konklusion vedrørende antracen

Et høringssvar peger på, at det fremgår i den samlede miljøkonsekvensrapport, at der ikke er fundet antracen i nogen af prøverne af sediment og derefter vurderes, at antracen er fraværende i sediment i havnen. Den samlede miljøkonsekvensrapport nævner samtidig, at miljøkvalitetskravet (red. grænseværdi) for antracen er under detektionsgrænsen (red. det der er målbart).

Høringssvaret peger på, at det faktum, at der ikke er fundet antracen i prøverne ikke nødvendigvis kan føre til den konklusion, at der så ikke er antracen i sedimentet. Koncentrationen er ikke nødvendigvis nul men kan være lavere, end det er muligt at måle. Høringssvaret henviser til et opdateret datablad for antracen.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Bygherres rådgiver er enig i, at koncentrationen af antracen i havbundssediment formentlig aldrig vil være nul. Med beskrivelse af "et fravær af antracen" menes der fravær fra en væsentlig menneskelig påvirkning. Det medgives, at dette ikke har været tydeligt formuleret. Antracen og andre PAH'er forekommer naturligt i miljøet i mindre grad fra naturlige hændelser.

¹¹ BEK nr. 806 af 14/06/2023: Bekendtgørelse om miljøvurdering af planer og programmer og af konkrete projekter.

Baggrundskoncentrationen af antracen i sediment sættes i det opdaterede datablad for antracen til henholdsvis 6 µg/kg TS og 10 µg/kg TS ved 5% OC¹².

Databladet, der er opdateret i 2023, angiver et sedimentkvalitetskriterium for saltvand på 480 µg/kg tørvægt (TS) × fOC, svarende til 24 µg/kg tørvægt ved 5% OC. I Bekendtgørelse nr. 796 er miljøkvalitetskravet for antracen i sediment i andet overfladevand fastsat til 96 µg/kg tørvægt × fOC. Det svarer til 4,8 µg/kg tørvægt ved 5% OC, hvilket er fem gange lavere end det opdaterede kvalitetskriterium på 24 µg/kg tørvægt.

Sedimentmålinger fra uddybningsområdet for antracen er alle under detektionsgrænsen, der, for den anvendte målemetode fra 2020, er <10 µg/kg TS.

Beskrivne baggrundsniveauer fra OSPAR, miljøkvalitetskrav (MKK), kvalitetskriterium fra opdateret datablad og sedimentmålinger er sammenholdt i nedenstående tabel (enhed er µg/kg (TS)).

OSPAR BC	OSPAR BAC	MKK	Kvalitetskriterium (datablad 2023)	Sediment i uddybningsområdet
6	10	4,8	24	<10

Det fremgår af tabellen, at miljøkvalitetskravet ikke tager højde for den naturlige baggrundskoncentration, der kan forekomme i sediment, da miljøkvalitetskravet er lavere fastsat end estimeringen af de naturlige baggrundskoncentrationer. Det kan således være vanskeligt at holde sig under miljøkvalitetskravet for antracen i sediment, selv for de helt upåvirkede sedimenter. Dertil kan det opdaterede datablad tyde på, at miljøkvalitetskravet er eller kommer under revision, og at et revideret, fremtidigt krav formodentligt vil være lempeligere.

I vandmiljøet forventes antracen at adsorberes til sediment og opslemmet materiale grundet stoffets relativt høje sediment/vand-fordelingskoefficient (K_{oc} omkring 29000). Havneaktiviteterne omkring Rønne Havn viser ud fra målingerne af sedimentet i projektområdet dog ikke at bidrage til en belastning af antracen i sedimentet i havnen, der adskiller sig betydeligt fra de estimerede baggrundsniveauer. Anlægsaktiviteter i forbindelse med etape 4 vil alene medføre sedimentspild af eksisterende sediment indenfor havnen og ikke medføre en mertilførsel af antracen til vandområdet. Det vurderes på den baggrund, at etape 4 ikke vil give anledning til koncentrationsforøgelse af antracen, hverken i vand, sediment eller biota.

Det bemærkes, at i NOVANA-programmet er man fra 2016 gået over til at måle antracen i muslinger frem for sediment, og fremtidige tilstandsvurderinger af vandområder baseres på biota-målinger. Der er målt antracen i muslinger på NOVANA station nr. 99100015, der ligger nærmest Rønne Havn, hvor miljøkvalitetskravet for antracen i biota er overholdt. Det fremgår af Vandplandata.dk, at yderligere målinger af antracen i biota i vandområde nr. 56 og 58 heller ikke giver anledning til overskridelse af miljøkvalitetskravet i biota.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

¹² OSPAR har fastsat baggrundskoncentrationer (Background Concentration, BC) for forurenende stoffer i sediment, defineret som koncentrationen af et forurenende stof i et uberørt eller afsidesliggende område. For naturligt forekommende stoffer som PAH'er, er BC typisk koncentrationen i uforurenede områder i OSPAR-området, og er udledt ved bestemmelse af præindustrielle PAH-koncentrationer i dybe sedimentkerner. For at gøre sammenligning af indsamlet data med BC muligt, har OSPAR desuden udviklet vurderings-baggrundskoncentrationer (Background Assessment Concentration, BAC). Observerede koncentrationer siges at være "tæt på baggrundskoncentrationen", hvis gennemsnitskoncentrationen er statistisk signifikant lavere end den tilsvarende BAC. For antracen er BC fastsat til 3 µg/kg tørvægt (tv), mens BAC er sat til 5 µg/kg tv (OSPAR, 2009). Begge værdier er normaliseret til 2,5% OC og svarer til BC på 6 µg/kg tv og BAC på 10 µg/kg tv ved 5% OC eller henholdsvis 1,2 µg/kg tv × fOC og 2 µg/kg tv × fOC. https://mst.dk/media/r21bybam/antracen_120-12-7.pdf

4.8.6 Mulig påvirkning fra spunsvæg på målsatte vandområder

Et høringssvar peger på, at der mangler redegørelse for om selve spunsvæggen eller de sedimentforstyrrelser der opstår ved nedramning kan medføre overskridelser af miljøkvalitetskrav for kystvandområde nr. 56 'Østersøen, Bornholm'.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Det fremgår af miljøkonsekvensrapporten i afsnit 16.6.1.1 om fytoplankton i anlægsfasen inden for havnen, at "Sedimentforstyrrelsen fra nedbrydningen af moler og fra etablering af spuns vurderes at være begrænset."

Med begrænset, mener havnens rådgiver, at nedramning af spuns medfører en helt lokal og bundnær ophvirvling af havbunds sedimentet. Ud fra det faktum, at der ved målinger er påvist grov-partikulært og uforurenede sediment indenfor havnen, vurderes sedimentspild under nedramning af spuns ikke at give anledning til overskridelser af miljøkvalitetskrav i vandområde nr. 56.

Af denne grund er etablering af spunsvæg og forstyrrelsen heraf, behandlet sammen med de øvrige fysiske aktiviteter i havbunden, som nedbrydning af eksisterende moler, opfyldning af havnearealer og uddybning.

Vurderinger om sedimentspild/forstyrrelse af havbunden og påvirkning på vandområde nr. 56 fremgår blandt andet i disse tekstuddrag fra afsnit 16.6 i miljøkonsekvensrapporten.

"Da sedimentet er forholdsvis groft, vil der derfor kun i begrænset omfang blive spredt fint sedimentmateriale i forbindelse med forstyrrelserne af havbunden, idet forstyrret/suspenderet sediment hurtigt vil aflejres på bunden igen efter forstyrrelsen fra anlægsarbejdet er ophørt."

"Sedimentet i havnen består af forholdsvis grove partikler, og sediment, der spredes til vandfasen som følge af anlægsaktiviteterne, vil derfor kun kortvarigt være opblandet i vandfasen, inden det bundfælder igen. Sedimentspredning vil blive forårsaget af arbejder i havbunden, herunder nedbrydning af eksisterende moler, opfyldning af havnearealer og uddybning."

"Anlægsaktiviteterne inden for havnen vil ikke medføre en mertilførsel af miljøfarlige forurenende stoffer til vandområdet, men udelukkende give anledning til forstyrrelse og deraf spredning af sediment indenfor samme vandområde. Sedimentet, der spredes, har et lavt indhold af miljøfarlige forurenende stoffer, hvad angår de øverste lag. De dybere intakte lag (>1m), der er upåvirket af menneskelig aktivitet, vil kun have baggrundsniveauer af naturligt forekommende stoffer i havbundssediment. Dertil vil spredningen af sediment under uddybningen være lokal og primært begrænset til havnens område."

"Det lave indhold af miljøfarlige forurenende stoffer og et lavt indhold af organisk stof målt i de øverste sedimentlag sammenholdt med det faktum, at det potentielle indhold af metaller i de dybere lag, som skal uddybes, sandsynligvis har været udsat for ældning, og derfor vil være hårdt bundet i komplekser, vil betyde, at det er meget begrænsede mængder metaller, som kan frigives til vandfasen og dernæst optages af biota under sedimentforstyrrelsen fra uddybningen. Den begrænsede stofkoncentration, der frigives som følge af sedimentspredningen, vil desuden blive reduceret næsten øjeblikkeligt ved fortynding og spredt i de omkringliggende vandmasser. Det vurderes derfor, at frigivelse og spredning af sediment ikke vil give anledning til koncentrationsforøgelser af miljøfarlige forurenende stoffer i vand, biota og sediment i vandområdet, hvor anlægsaktiviteterne foregår."

"Det vurderes samlet, at anlægsfasen ikke vil øge koncentrationerne af miljøfarlige forurenende stoffer i vand, sediment og biota, og heller ikke at give anledning til overskridelser af miljøkvalitetskrav i vand, sediment og biota for nationalt specifikke stoffer og EU-prioriterede stoffer for vandområde nr. 56 Østersøen, Bornholm. Anlæg af havneudvidelsen vil dermed ikke forringe den økologiske og kemiske tilstand eller forhindre målopfyldelse for økologisk og kemisk tilstand i vandområdet.

Eksisterende resuspension af sediment i havnen, forårsaget af ophvirvling fra roterende skibsskruer er behandlet i miljøkonsekvensrapporten og er baseret på studier foretaget i Vejle. Dertil gøres der opmærksom på, at der yderligere for Rønne Havn, pågår en høj trafik med færger i Rønne Havn, som anløber op til 13 gange i døgnet. Dette forårsager en væsentlig større oplacering/resuspension af sediment rundt i bassinet, som foregår mere eller mindre konstant.

Vedrørende udledninger fra selve spunsvæggen:

Vedrørende udsivning fra de bagvedliggende arealer (det nye opfyldte havneområde), er det i miljøkonsekvensrapporten afsnit 16.6.1.4 vurderet at

"Konklusionen herfra er, at frigivelse af miljøfarlige forurenende stoffer fra ren til lettere forurenede jord ikke vil have en påvirkning på vandområdet, da der under transporten gennem sandlagene i de brede sandbræmmer (5-40 m) vil ske en tilbageholdelse af potentielt frigivne stoffer. Nogle stoffer bliver i så høj grad tilbageholdt, at de i praksis ikke udsiver, men forbliver bundet til sandmaterialet. Der vil også ske en nedbrydning og omsætning af forskellige organiske forbindelser undervejs. Dertil er fortyndingspotentialet i havneområdet ud for den nye kajvæg vurderet til at være tilstrækkeligt til at sikre, at opfyld med ren til lettere forurenede jord ikke vil frigive stoffer til havnen, der overstiger de gældende miljøkvalitetskrav i vand, sediment og biota."

Vedrørende afsmitning fra for eksempel påsatte offeranoder, som tærer over tid og kan afgive metaller til havmiljøet, så kan det oplyses, at der ikke anvendes offeranoder, da kajvæggen er projekteret efter fuld levetid (50 år) uden opsætning af offeranoder.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger til ovenstående.

4.8.7 Manglende redegørelse for relevante miljøfremmede forurenende stoffer (MFS)

Et hørings svar peger på, at der mangler redegørelse for, hvorfor en række miljøfremmede forurenede stoffer ikke er relevante for projektet. Der mangler også redegørelse for overholdelse af kvalitetskrav (red. grænseværdi) for alle relevante miljøfremmede forurenende stoffer i biota og vand, samt redegørelse for alle relevante miljøfarlige forurenende stoffer i sediment. Dette mangler for at kunne vurdere om projektet er i overensstemmelse med § 8 i bekendtgørelse om indsatsprogrammer for vandområdedistrikter

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt hørings svaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Havnens rådgiver, er ikke enig i betragtningen om, at der i miljøkonsekvensrapporten ikke fremgår en begrundelse for, hvorfor andre miljøfarlige forurenende stoffer, end dem der er målt for, ikke vurderes relevante for projektet. I metode-afsnittet (16.1) står følgende beskrevet:

"Til vurdering af havbundens forureningsgrad indenfor projektområdet er der taget udgangspunkt i de stoffer, der normalt undersøges for i havbundssedimenter, hvilket typisk er i forbindelse med fysiske aktiviteter i havbunden, såsom uddybning/oprensning, bypass og klappning. Disse stoffer er typisk tungmetaller, PAH'er, PCB'er og TBT. Ligeledes er der analyseret for kvælstof og fosfor i sedimentet i forhold til at undersøge sedimentets næringsstofbelastning. Langt de fleste analyserede miljøfarlige forurenende stoffer er fundet i lave

koncentrationer, og der vurderes derfor ikke at være indikationer på, at der skulle være forurening med andre stoffer end de analyserede.”

Analyseresultater af de udvalgte miljøfarlige forurenende stoffer i sedimentet i uddybningsområdet indikerer, at sedimentet er uforurenet, og det er derfor den kvalitative vurdering, at sandsynligheden for, at der skulle være en helt specifik forureningskilde af særlige stoffer, er meget lille. I det følgende udbygges og suppleres denne argumentation med beskrivelse af aktiviteter i området og selve udvælgelsen af miljøfarlige forurenende stoffer til analyse og vurdering af potentielle påvirkninger.

Der er ingen vandløb, der løber ud i Rønne Havn. Udvidelsen af Rønne Havn er gennem tiden sket mod vest ud mod vandsiden med moleudbygninger, som sidenhen er blevet til indermoler i takt med at havnen er blevet udvidet. Områderne omfattet af uddybningsarbejderne er alle placeret i indsejlingen til Rønne Havn eller i yderbassinet indenfor de gamle ydermoler til den oprindelige del af Rønne Havn inden udbygningen med industribassinet mod syd. Det betyder, at der ikke har været kajer eller andre havnelignende aktiviteter i områderne, som giver begrundet mistanke om forurening. De eneste aktiviteter er ind- og udsejling fra havnen i selve sejlløbet, mens områderne udenfor selve indsejlingen har henligget uden egentlig havneaktivitet.

Der er ikke kendskab til andre aktiviteter (for eksempel industri, affald og uheld), der kunne give anledning til formodninger om lokal forurening af havbunden omkring uddybningsområdet. Som beskrevet i miljøkonsekvensrapporten for Etape 4 afsnit 16.3.4.1 viser boreprofiler fra projektområdet, at havbundsmaterialerne under de øverste 50 cm eller mindre, består af jura-aflejringer, der er faste og siltede. Som et konservativt estimat i de efterfølgende vurderinger antages den øverste meter af havbunden at være moræneler og resten antages at være juraler. Lagene, der består af juraler er intakte og upåvirkede af menneskelige aktiviteter og forurening.

Der er i forbindelse med projektet foretaget analyser af miljøfarlige forurenende stoffer, der er opført på HELCOM og OSPARs primære liste over klaprelevante stoffer, der formodes at have kilder i havnene, enten nuværende eller historiske. Der er ikke foretaget analyser af PCB i uddybningsområdet, men PCB er analyseret i havbundssedimentet i Fiskeribassinet (behandlet i miljøkonsekvensrapporten for Etape 3), der alle viser koncentrationer af sumPCB, som er væsentligt lavere end det nedre aktionsniveau. Analyser af havbundssedimentet i Fiskeribassinet viser, at sedimentet er mere belastet med miljøfarlige forurenende stoffer end sedimentet i uddybningsområdet. Der forventes dermed ikke at finde væsentlige koncentrationer af PCB i uddybningsmaterialet. HELCOM og OSPAR har ligeledes en sekundær liste af forbindelser, der ikke anbefales at analysere for som standard, men som bør overvejes i forhold til potentielle kilder i den enkelte sag, da der i visse havne kan forekomme kilder til forurening med disse miljøfarlige forurenende stoffer.

Der er i forbindelse med projektet analyseret for polybrominerede diphenyl ethers (PBDEs) i sedimentet i uddybningsområdet, idet disse forbindelser er målt i koncentrationer i biota, der overskrider miljøkvalitetskravet i vandområde nr. 56. I tilstandsvurdering af vandområder udført af Miljøstyrelsen for vandplanperiode 3 er bly og cadmium målt i koncentrationer i biota, der overskrider miljøkvalitetskrav for biota i vandområde nr. 56. Disse to metaller indgår allerede i analyseprogrammet, da de er opført på den primære liste over klaprelevante stoffer.

Med henvisning til ovenstående beskrivelse af aktiviteter og udløb i havnen, vurderes der ikke at være specifikke kilder til havnen eller aktiviteter i havnen, der kan give anledning til forurening med miljøfarlige forurenende stoffer på den sekundære liste eller øvrige miljøfarlige forurenende stoffer, som ikke allerede er analyseret for i forbindelse med miljøkonsekvensrapporten for Etape 4.

Havnens rådgiver, er uforstående overfor, at Miljøstyrelsen mener, at der mangler en vurdering af overholdelse af miljøkvalitetskravet for biota og vand for alle relevante stoffer samt en redegørelse og vurdering for alle relevante miljøfarlige forurenende stoffer i sediment. Ovenfor beskrives, hvilke stoffer, der for projektet er vurderet relevante at behandle og vurdere. Der er til behandling og vurderinger af miljøfarlige stoffer taget udgangspunkt i principperne i den nye vejledning, der er i høring (vejledning om udledning af miljøfarlige stoffer fra punktkilder). Vurderinger foretaget i miljøkonsekvensrapporten i forhold til nationalt specifikke stoffer og EU-prioriterede stoffer for vandområde nr. 56, Østersøen og nr. 58 Bornholm, 12 sm, konkluderer, at hverken

anlægsfasen eller driftsfasen vil give anledning til overskridelser af miljøkvalitetskrav i vand, sediment og biota (afsnit 16.6.1.4 om Miljøfarlige forurenende stoffer under anlægsfasen og afsnit 16.9.1.4 om Miljøfarlige forurenende stoffer under driftsfasen).

Der henvises herudover til Miljøstyrelsens og ansøgers korrespondance om ansøgning om klaptilladelse og ansøgning om tilladelse til fravigelse af miljømål og vurderingerne af miljøfarlige stoffer heri, hvor Miljøstyrelsen har efterspurgt yderligere oplysninger. Disse oplysninger vedrører en tilstrækkelig faglig begrundelse for, hvordan det vurderes, om miljøkvalitetskravene i vand og biota vil blive overholdt for samtlige relevante stoffer på nær bly, cadmium, kviksølv og BDE (samt TBT). Herunder efterspørges der en redegørelse for de i forvejen forekommende koncentrationer af disse stoffer i vandsøjlen. Baseret på aftale med Miljøstyrelsen, er der udarbejdet teoretiske beregninger af resulterende koncentrationer af miljøfarlige stoffer i vandfasen, som følge af klapningen, ud fra de højeste målte sedimentkoncentrationer for hvert stof. De i forvejen forekommende koncentrationer af disse stoffer i vandsøjlen er baseret på landsgennemsnit, også efter aftale med Miljøstyrelsen. Konklusionen er, at selv ud fra de mest konservative betragtninger, er både årgennemsnittet for de generelle miljøkvalitetskrav og maksimumkoncentrationerne for alle undersøgte stoffer i vandfasen overholdt under klapningen. Baseret på dette, vurderes det ligeledes, at miljøkvalitetskravet for biota for stofferne ligeledes vil være overholdt i vandområdet.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere kommentarer.

4.8.8 Sedimentspredning og påvirkning på ålegræs

Mængden af suspenderet stof har betydning for lysreduktion, som igen har betydning for ålegræs. Et høringssvar peger på, at den samlede miljøkonsekvensrapport beskriver koncentrationer af suspenderet stof på 5 mg SS¹³/l og 10 mg SS/l. Det fremgår imidlertid af bilag til den samlede miljøkonsekvensrapport, at der i kystvandområde nr. 56 'Østersøen, Bornholm' vil ske en forøgelse af suspenderet stof på 2 mg SS/l i op til 7 dage. Høringssvaret efterspørger en faglig redegørelse for, at der kun er vist udbredelse af 5 mg SS/l og 10 mg SS/l i den samlede miljøkonsekvensrapport.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Den nuværende hovedudbredelse for ålegræs i vandområde nr. 56 er blandt andet beskrevet under eksisterende forhold og i afsnit 16.6.1.2.1:

"Den aktuelle hovedudbredelse af ålegræs i vandområde nr. 56 Østersøen, Bornholm, findes på 4,2 meter på det dybeste sted, og ikke 7,5 meter, som er miljømålet, og der er således ikke målopfyldelse, hvilket antages at skyldes eksisterende påvirkninger, herunder den eksisterende næringsstofpåvirkning eller andre betydende presfaktorer i området."

I samme afsnit beskrives det, at 5 mg SS/l giver en kritisk lysreduktion for ålegræs ved ca. 4 meters dybde, og at der ved 10 mg SS/l, opnås en kritisk lysreduktion ved ca. 2 meters dybde. I Rambøll 2020 referencen, som der refereres til i miljøkonsekvensrapporten, er det beregnet at 2 mg SS/l vil medføre en kritisk lysreduktion ved ca. 7-8 meters vanddybde. De modellerede resultater for en koncentration på 2 mg SS/l viser, at der indenfor hele klapperioden på seks måneder i alt vil være 7 dage med en sedimentkoncentration på 2 mg SS/l inden for vandområde nr. 56. Da denne sedimentkoncentration samlet vil give en kritisk lysreduktion på en vanddybde, hvor hovedudbredelsen af ålegræsset ikke forekommer og det vil forekomme 7 dage ud af 6 måneder, er det

¹³ SS = Suspenderet stof

vurderet, at det ikke er relevant at beskrive i miljøkonsekvensrapporten, og i stedet fokuseret vurderinger på de sedimentkoncentrationer (5 mg SS/l og 10 mg SS/l) som vil kunne give kritisk lysreduktion der, hvor ålegræssets hovedudbredelse forekommer. Tages der udgangspunkt i miljømålet med hovedudbredelse ud til 7,5 meter vil koncentrationer over 2 mg SS/l inden for vandområde nr. 56, være så kortvarige (i alt 7 dage ud af et halvt år), at det ikke ville påvirke eventuelle ålegræsforekomster og dermed ikke være til hinder for målopfyldelse.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

4.8.9 Sedimentsprednings påvirkning på målsatte vandområder og havområder

Et høringssvar giver udtryk for ikke at være enig i den samlede miljøkonsekvensrapports vurdering af at forøgede sedimentkoncentrationer på over 10 mg SS/l kun forekommer i begrænsede perioder. Høringssvaret efterspørger en redegørelse for den potentielle kumulerede effekt på havmiljøet for de op til 10-50 dage i alt med koncentrationer over 10 mg SS/l.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Havnens rådgiver, vil gerne indledningsvist bemærke, at modelleringen af anlægsperioden ud fra en worst case betragtning er sat til 165 dage, hvilket forudsætter, at der uddybes i døgndrift med en døgproduktion på 5.000 m³. I perioder med vejrlig (vejrforhold, hvor arbejdet med uddybning ikke kan gennemføres), stilstand og gravning i hårde aflejringer, vil det ikke være muligt at opretholde denne døgproduktion, og anlægstidsplanen for uddybningen strækker sig derfor reelt over 365 dage (1 år), idet der tages forbehold for disse for uddybningsarbejdet begrænsende forhold. Derfor er resultaterne fra modelberegningen konservative og den reelle samlede periode med sedimentkoncentrationer højere end 10 mg SS/l, forventes at være kortere.

På figuren, der viser "Den totale varighed med suspenderet sedimentkoncentration større end 10 mg SS/l" fra uddybningen (figur 16.9 i miljøkonsekvensrapporten) fremgår det, i hvilket omfang udbredelsen af suspenderet sediment ved en koncentrationen på 10 mg SS/l, vil spredes fra uddybningsområdet og antallet af dage, hvor koncentrationen vil være højere end 10 mg SS/l. Perioden på 10 – 50 dage er således specificeret i forhold til den geografiske udbredelse, men er ikke detaljeret beskrevet i teksten i miljøkonsekvensrapporten. Det fremgår af figuren, at det område, hvor koncentrationen vil være højere end 10 mg SS/l i 50 dage totalt, udgøres af et smalt kystnært bælte fra Rønne Havn og cirka halvanden kilometer sydøst langs med kysten. Det område, hvor koncentrationen vil være højere end 10 mg SS/l i 30 dage totalt, udgøres af et smalt område cirka 4 km langs med kysten i sydøstlig retning. Det område, hvor koncentrationen vil være højere end 10 mg SS/l i 10 dage totalt udgøres af et smalt område sydøst for Rønne Havn og strækker sig cirka 7 km langs med kysten.

Den totale varighed af suspenderet sedimentkoncentrationer større end 10 mg SS/l udgør således et relativt smalt område langs med kysten i vandområde nr. 56, hvoraf udbredelsens størrelse aftager betydeligt med varigheden. Den længste samlede periode med suspenderet sedimentkoncentrationer større end 10 mg SS/l er modelleret til at vare 2 dage for den største udbredelse (kystnær udbredelse, ca. op til 6 km fra Rønne Havn) og 4 dage for en mindre udbredelse, der er tættere på havnen (ca. 2,5 km fra Rønne Havn) (miljøkonsekvensrapporten figur 16.10). Ud af en graveperiode på ca. 1 år, vil der alt andet lige forekomme længere tidsperioder med koncentrationer af suspenderet sediment under 10 mg SS/l i vandfasen, og dermed vil der være længere perioder mellem at der forekommer kritisk lysreduktion ved ca. 2 meters dybde. Derfor vurderes det, at den potentielle kumulerede effekt, fra suspenderet sediment på havmiljøet vil være mindre end hvad der fremgår af modelberegningerne for total varighed.

De økologiske kvalitetselementer bundfauna og ålegræs for vandområde nr. 56, vil derfor kun kortvarigt og lokalt kunne blive påvirket af suspenderet sediment fra uddybningen. Varighed og størrelse af påvirkning fra uddybning betyder, at der for de økologiske kvalitetselementer bundfauna og ålegræs hverken vil forekomme en forringelse af tilstand eller at påvirkningen vil forhindre målopfyldelse inden for vandområde nr. 56.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

4.8.10 Klapnings påvirkning på næringsstofkoncentrationer i havet

Et høringssvar peger på, at vurdering af klapnings påvirkning på kvælstofkoncentration skal foretages i forhold til de naturligt forekommende kvælstofkoncentrationer i det område, hvor der skal ske klapning. En sammenligning med kvælstofkoncentration i danske farvande generelt er ikke relevant. Valg af værdien 40 µg N/l skal begrundes i forhold til de naturligt forekommende kvælstofkoncentrationer i området.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Den i forvejen forekommende koncentration af biotilgængeligt kvælstof er ved målestation nr. 99110001 ved Rønne Havn, beregnet til 21,52 µg/l (gennemsnit), og benyttet i miljøkonsekvensrapporten i figur 16.14 (kaldet "Maksimal dybdeintegreret koncentration af kvælstof (N) i vandfasen").

Der er beskrevet følgende i afsnit 16.5.1.3 i miljøkonsekvensrapporten: "*Koncentrationen af biotilgængeligt kvælstof i det danske havmiljø varierer henover året med høje koncentrationer om vinteren og i det tidlige forår (op til ca. 400 µg/l), til lave koncentrationer (for eksempel ca. 0.31 µg/l) i sommerperioden. Årsgennemsnittet for biotilgængeligt kvælstof i de danske kystvande siden 2003 har ligget rimelig konstant med årsmidler på 40-60 µg/l (Hansen J.W. & Høgslund S. (red.), 2021).*"

Det fremgår at ovenstående tekst, at der er en stor årstidsvariation for den biotilgængelige koncentration af kvælstof i vandfasen, hvilket også ses ved at finde fraktil 75 og 90 for målinger af biotilgængeligt kvælstof målt ved målestation nr. 99110001 ved Rønne Havn, som er henholdsvis 41,6 µg/l og 56,2 µg/l. Værdierne understreger, at der er stor årstidsvariation i koncentrationen af biotilgængeligt kvælstof på nationalt plan og ved Rønne Havn. Modelberegningen af antal timer, hvormed koncentrationen af biotilgængeligt kvælstof i vandfasen er over 40 µg/l (miljøkonsekvensrapporten figur 16.16), viser hvor længe koncentrationen af biotilgængeligt kvælstof på grund af klapning, vil være på niveau med eller over fraktil 75 af den i forvejen forekommende koncentration af biotilgængeligt kvælstof i vandområdet omkring Rønne Havn. Vurderinger foretaget i miljøkonsekvensrapporten vurderes fortsat at være relevante.

Den i forvejen forekommende koncentration af biotilgængeligt kvælstof er på målestation nr. 99110001 ved Rønne Havn målt til 21,52 µg N/l (årsgennemsnit), og er benyttet som i forvejen forekommende koncentration til modelleringen, der viser den maksimale dybdeintegreret koncentration af kvælstof (N) i vandfasen. Resultater kan ses af Miljøkonsekvensrapportens figur 16.14.

Klapningens påvirkning på kvælstofkoncentrationen er derudover vurderet ved at beregne varigheden af koncentrationsforøgelser af kvælstof, som følge af klapningen (Miljøkonsekvensrapporten Figur 16.15). For at beregne varigheden, er der benyttet en koncentration (lig og højere end), der er højere end den i forvejen forekommende koncentration på 21,52 µg N/l (årsgennemsnit), således at koncentrationsforøgelsen som følge af klapningen kan tydes. Målet har været at estimere en koncentration, der ligger i den høje ende af de naturligt forekommende kvælstofkoncentrationer i vandfasen, men heller ikke usandsynlig højt i forhold til forsigtighedsprincippet.

Det er i miljøkonsekvensrapporten valgt at benytte en lav værdi af gennemsnittet af biotilgængeligt kvælstof i vandfasen for danske farvande (estimeret af DCE til 40-60 µg N/l)¹⁴ på 40 µg N/l. Rådgiver er enig med Miljøstyrelsen i, at der kan være større robusthed i at basere værdien på de lokale forhold, selvom kvælstofkoncentrationen på 40 µg N/l er konservativt fastsat efter det landsbaserede gennemsnit fra NOVANA rapporten "Marine områder 2020"¹⁵.

På foranledning af MST's høringssvar, er der undersøgt variationer i kvælstofkoncentrationer i det lokale område, som er repræsenteret ved målestation nr. 99110001 ved Rønne Havn. For at finde disse variationer af naturligt forekommende kvælstofkoncentrationer i lokalområdet, er der udregnet 75- og 90 % fraktiler fra målestationen, fremfor et gennemsnit af kvælstofkoncentrationen (21,52 µg/l), da gennemsnittet er vurderet og benyttet som den i forvejen forekommende koncentration og anvendelsen af denne derfor vil overestimere klappningens påvirkning på kvælstofkoncentrationen i forhold til naturligt forekommende kvælstofkoncentration i det konkrete område. Fraktilerne 75% og 90% viser koncentrationer på henholdsvis 41,6 µg/l og 56,2 µg/l, hvilket vurderes at understøtte de indledningsvist valgte 40 µg N/l.

De angivne 40 µg N/l repræsenterer således et årgennemsnit på landsplan og 75% fraktil for det konkrete område. Der er således ikke tale om at sammenholde en lokal årsmiddelværdi med nationale percentiler (75 og 90 %), idet percentilbetragtningerne alene benyttes til at argumentere for niveauet på 40 µg N/l, som benyttes i vurderingen.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Ansøgning om klaptilladelse behandles af Miljøstyrelsen. Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger til ovenstående.

4.8.11 Omlacering af sediment og påvirkning på næringsstofkoncentrationer

Et høringssvar giver udtryk for ikke at være enig i den samlede miljøkonsekvensrapports vurdering af at omlacering af havbundssediment i havnen ikke vil udgøre en mertilførsel af næringsstoffer. Høringssvaret efterspørger en vurdering af frigivelse af næringsstoffer ved omlacering af sediment samt en vurdering af, om dette kan medføre en risiko for tilstandsforringelse og ikke målopfyldelse for vandområdet.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Det er havnens opfattelse, af det efterspurgt er behandlet og vurderet i miljøkonsekvensrapporten (afsnit 16.6.1.1 om fytoplankton):

"Da sedimentet er forholdsvist groft, vil der derfor kun i begrænset omfang blive spredt fint sedimentmateriale i forbindelse med forstyrrelserne af havbunden, idet forstyrret/suspenderet sediment hurtigt vil aflejres på bunden igen efter forstyrrelsen fra anlægsarbejdet er ophørt. Det vil dermed være meget begrænsede mængder, der er i suspension, og hvorfra der vil kunne frigives næringsstoffer. Analyser viser også, at der er et lavt organisk indhold i havbundssedimentet. Generelt vil næringsstoffer være bundet i det organiske materiale i sedimentet, hvis indhold som oftest stiger med forekomsten af finere sedimentfraktioner, såsom ler og silt (DCE, 2019a). Dette bekræftes yderligere af de lave niveauer af N og P, der målt i sedimentet i havnen (Tabel 15.7 og Tabel 15.9) (for eksempel hvis der sammenlignes med niveauer i danske fjorde (Miljøstyrelsen, 2023a) og den biotilgængelige del af kvælstof vil alt andet lige være endnu lavere. Næringsstoffer i de dybere lag af havbunden vil tilmed være hårdere bundet til sedimentpartiklerne og derved mindre omsætteligt og tilgængeligt for algevækst. Det vurderes derfor, at suspenderet sediment fra de dybere sedimentlag (under de øverste 10

¹⁴ Marine områder 2020. <https://dce2.au.dk/pub/SR475.pdf>

cm af sedimentet), vil frigive et lavere indhold af næringsstoffer end de målte koncentrationer, der repræsenterer det øverste lag af havbunden”.

”Det fremgår af modelberegninger af uddybningen (afsnit 16.5), at den største sedimentspredning vil være afgrænset til at forekomme indenfor havnens dækkende værker, både hvad angår forøgede koncentrationer og varighed. Suspenderet sediment forårsaget af anlægsaktiviteter vil forekomme som en enkeltstående hændelse og vil kun forekomme kortvarigt, idet anlægsaktiviteterne, der forstyrrer havbunden, har begrænset varighed (2,5 - 4,5 måned i løbet af forår/sommer 2024) og eftersom sedimentet hurtigt vil lægge sig på bunden igen. Dertil vil frigivne næringsstoffer hurtigt blive fortyndet med afstanden til anlægsarbejderne. Frigivelse af biotilgængeligt kvælstof og fosfor fra suspenderet sediment vurderes ud fra ovenstående redegørelse at være så begrænset, at det ikke vil øge opblomstring af fytoplankton.

Den begrænsede frigivelse af næringsstoffer, der kan forekomme som følge af anlægsarbejder, vurderes ikke at være større end den næringsstoffrigivelse fra resuspension af sediment, der foregår i aktive havne med anløb af store skibe. Der vurderes ikke at være tale om en mertilførsel af kvælstof til vandområdet, da anlægsaktiviteterne udelukkende bevirker en omlejring af havbundssedimentet og altså af den interne kvælstofpulje i havnen, som allerede foregår kontinuerligt fra havnens drift. Den potentielle frigivelse af næringsstoffer er begrænset og udgør alene en omlejring inden for havnens dækkende værker. Vandområdet som helhed påvirkes ikke af næringsstoffer fra projektet, hvorfor det ikke har betydning for vandområdeplanernes indsatsprogram for næringsstoffer, herunder kvælstofindsatsen. Det vurderes, at frigivelsen fra sedimentet, der spredes under anlægsaktiviteterne inden for havnen, ikke vil kunne medføre målbare forøgelser af algebiomasse i vandområdet, hverken kortvarigt eller varigt. Det følger heraf, at der heller ikke sker næringsstofpåvirkninger af de to øvrige biologiske kvalitetselementer rodfæstede bundplanter og bunddyr det vil sige hverken gennem bortskygning af bundplanter eller forøget sedimentation af iltforbrugende organisk materiale (alger).”

Ovenstående kan suppleres med, at havnens rådgiver er bekendt med, at sedimentkoncentrationer af tot-N og tot-P i sediment i fjorde typisk er høje på grund af den lokale påvirkning fra land og den mindre vandudveksling, der ofte er i en fjord. Sammenholdes kvælstofkoncentrationerne målt indenfor projektområdet med målinger af kvælstof i sediment målt på stationer nærmest projektområdet, der ligger relativt åbent i forhold til vandudskiftning og som er præget af dynamiske strømforhold, såsom station 99200001, Darss Tærsklen, der ligger syd for Stege og station 97200003, 720 Øresund, nord, åbne del, der ligger midt i Øresund øst for Skodsborg, er det gennemsnitlige kvælstof indhold i sedimentet fra de to stationer henholdsvis 5709 mg/kg TS og 3471 mg/kg TS. Gennemsnittet af kvælstof målt inden for projektområdet er til sammenligning 875 mg/kg TS, hvilket er 4 - 6,5 gange lavere.

Det lavere observerede indhold af kvælstof i sediment indenfor projektområdet skyldes sandsynligvis den kontinuerlige ophvirvling/resuspension af sediment, der sker i havnen, som følge af skibstrafikken (også beskrevet i miljøkonsekvensrapporten afsnittet ovenfor), hvor der dermed også kontinuerligt sker en frigivelse af kvælstof fra sedimentet.

Ophvirvling fra roterende skibsskruer er behandlet i miljøkonsekvensrapporten og baseres på studier foretaget i Vejle. Dertil gøres der opmærksom på, at der yderligere for Rønne Havn pågår en høj trafik med færger i Rønne Havn, som anløber op til 13 gange i døgnet. Dette forårsager en væsentlig større oplacering/resuspension af sediment rundt i bassinet, som foregår mere eller mindre konstant.

Baseret på ovenstående argumenter, også beskrevet i miljøkonsekvensrapporten, fastholder bygherre vurderingen om, at anlægsaktiviteter ikke vil give anledning til en mertilførsel af kvælstof til vandområde nr. 56, og at potentiel frigivelse af kvælstof fra sedimentspild vil være minimal og ikke vil medføre risiko for en tilstandsforringelse af kvalitetselementet fytoplankton eller forhindre målopfyldelsen om god økologisk tilstand.

Der kan derimod være tale om, at der med uddybningen fjernes kvælstof fra det sediment, der opgraves og klappes længere ude i havområdet (vandområde nr. 58).

Havnens rådgiver har foretaget supplerende beregninger af uddybnings sedimentets indhold af næringsstoffer, og de mængder som potentielt kan tabes til vandmiljøet i de to berørte vandområder ved henholdsvis uddybningen og klappingen. Dette er gjort for den totale mængde og den biotilgængelige mængde af kvælstof og fosfor. Beregningerne er baseret på oplysninger i miljøkonsekvensrapporten samt ansøgningen om klaptilladelse, herunder om den samlede uddybnings- og klappmængde, spildprocenter ved henholdsvis uddybning og klapping, målinger af sedimentets næringsstofindhold og den biotilgængelige del af næringsstofferne.

Af klapan søgningen fremgår det, at den potentielle frigivelse af kvælstof fra klappmateriale er baseret på en reference (DHI 2020)¹⁵ i stedet for den udvaskningstest, der blev foretaget i forbindelse med Rønne Havn-projektet. Disse resultater blev ud fra en konservativ tilgang (worst case) vurderet at være usikre, idet sedimentprøverne havde været nedfrosset i 5 måneder. DHI-referencen er udarbejdet i forbindelse med miljøkonsekvensvurderingen af Lynetteholmen og beskriver et biotilgængeligt kvælstofindhold på 11,9 %, mens udvaskningstesten viser 1,5 %.

Ved en genvurdering af nedfrysningen af sedimentprøverne argumenteres her for, at resultaterne af udvaskningstesten er valide og kan lægges til grund for en vurdering af frigivelse af biotilgængelige næringsstoffer ved udgravning i havnen og ved klappingen.

Ved nedfrysning til minimum -18 °C hæmmes den mikrobielle aktivitet betydeligt, og det forventes derfor, at en mulig kvælstoffjernelse ved bakteriel denitrifikation er forsvindende lille. Dette understøttes af Wertz et al. (2013)¹⁶ hvor der blandt andet blev målt denitrifikation i jordprøver ned til -4 °C og i op til 120 dage.

Det har ikke været muligt at finde referencer, der beskriver andre kilder til kvælstoffjernelse eller ændringer i kemiske bindinger i sedimentprøver, som er nedfrosset. DHI (2020) beskriver et relativt stort datasæt for biotilgængeligheden af N og P i marine sedimenter fra en række forskellige projekter og under forskellige forhold, herunder sedimentdynamik og glødetab. Glødetabet i sedimentet fra Rønne Havn er lavt med en middelværdi på 1,2 % (maksimum 2,5 %) og sammenholdes med DHI-referencen for sedimenter med tilsvarende glødetab ligger frigivelsen af biotilgængelig N lavt og i mange tilfælde under 5%.

Det har ikke været muligt at finde referencer på næringsstofindholdet i den oprindelige havbundsgeologi i projektområdet. Geologisk set udgør Rønne Havn en del af Rønne Formationen, som er en heterogen og op til formentlig 500 m tyk formation bestående af skiftende sand, silt, ler og kullag. De øverste ca. 10 meter af havbunden, som er relevant i forhold til uddybningen, er karakteriseret ved siltet og leret sandsten¹⁷. Den lithologiske beskrivelse bekræfter et lavt organisk indhold, og det antages derfor også, at næringsstofindholdet er lavt. De forekomne næringsstoffer forventes at være bundet relativt hårdt til lerkolloider.

¹⁵ DHI 2020. Anlæg af Lynetteholm VVM – Teknisk Baggrundsrapport nr. 1 Hydrauliske undersøgelser <https://www.trafikstyrelsen.dk/media/15586/1182352309LynetteholmHydraulikmaster02112020%2010.pdf>

¹⁶ Effects of temperatures near the freezing point on N₂O emissions, denitrification and on the abundance and structure of nitrifying and denitrifying soil communities. Sophie Wertz, Claudia Goyer, Bernie J. Zebarth, David L. Burton, Enrico Tatti, Martin H. Chantigny, Martin Filion. FEMS Microbiology Ecology, Volume 83, Issue 1, January 2013, Pages 242–254, <https://doi.org/10.1111/j.1574-6941.2012.01468.x>

¹⁷ DENMARK, SOUTHERN SWEDEN AND THE NETHERLANDS. Jurassic lithostratigraphy and stratigraphic development onshore and offshore Denmark. Olaf Michelsen, Lars H. Nielsen, Peter N. Johannessen, Jan Andsbjerg and Finn Surlyk. Geological Survey of Denmark and Greenland Bulletin 1, 147–216 (2003) GEUS, 2003.

I nærværende vurdering er benyttet udvaskningstestens resultater for kvælstof og fosfor på henholdsvis 1,5 % og 0,13 % (målt på sediment fra de øverste 30 cm havbund). I mangel på referencer for de dybereliggende oprindelige sedimenters næringsstofindhold antages det konservativt, at overfladesedimentets næringsstofindhold også gælder for det samlede uddybningsvolumen det vil sige ned til en udgravningsdybde på 11 meter.

Nedenstående tabel viser resultatet af beregningerne af den potentielle frigivelse af biotilgængeligt kvælstof og fosfor ved henholdsvis uddybningen i Rønne Havn, som udgør en del af kystvandsområdet Østersøen, Bornholm (ID 56), og ved klapningen i territorialfarvandsområdet Bornholm, 12 sm (ID 58).

Spild	Vådvolumen m ³	Tørvolumen m ³	Tørvægt kg	N-total kg	P-total kg	N-bio kg	P-bio kg
Uddybning Vandområde 56 (havn)	24.075	19.356	31.560.447	27.618	7.423	414	10
Klapning Vandområde 58 (12 sm)	37.500	30.150	49.159.575	43.018	11.563	645	15

Spredning og frigivelse af biotilgængeligt kvælstof og fosfor vurderes samlet at være beregnet på et realistisk grundlag, der for det dybere sediment antages at være konservativt (worst case). Ved uddybningen, som primært foregår inden for den eksisterende havns dækkende værker, og som udgør en del af Østersøen, Bornholm (ID56), kan der i uddybningsperioden potentielt tabes 414 kg biotilgængeligt N og 10 kg biotilgængelig P. Ved klapningen i territorialfarvandsområde Bornholm, 12 sm (ID 58) kan der potentielt tabes 645 kg biotilgængeligt N og 15 kg biotilgængeligt P til vandsøjlen.

Vandområdeplanernes kvælstofindsats til kystvande viser for vandområde 56 Østersøen, Bornholm en statusbelastning på 936,2 tons N/år, baseline belastning (2027) på 920,1 tons N/år, målbelastning på 521,5 tons N/år og et indsatsbehov på 398,6 tons N/år. I forbindelse med uddybningen er der således tale om en potentiel merbelastning (0,414 tons biotilgængelig N), som udgør 0,045 % af baselinebelastningen og 0,10 % af indsatsbehovet. Det vurderes, at denne merbelastning, som udgør en begrænset andel af den samlede belastning og af indsatsbehovet, er uden betydning og ligger inden for usikkerheden på modelleringen af målbelastningen, og dermed grundlaget for indsatsbehovet, samt usikkerheden på belastningsopgørelsen. For fosfor er merbelastningen på 10 kg lille og udgør 0,034 % af baselinebelastningen.

I forhold til vurderingen af merpåvirkning med næringsstoffer er der i miljøkonsekvensvurderingen henvist til den eksisterende resuspension af sediment i havneområdet som følge af skibstrafik, det vil sige skruevand og turbulens fra hurtigfærgernes turbiner. Dette er beskrevet som en del af de eksisterende aktiviteter/påvirkninger, som er af stort omfang i Rønne havn. Der er ikke foretaget konkrete beregninger for denne påvirkning, men bølger og hvirveldannelse er en anerkendt presfaktor, som er beskrevet i det faglige grundlag¹⁸, som understøtter vandområdeplanerne. En visuel og kvalitativ gennemgang af ortofoto for Rønne Havn viser generelt et højt niveau af resuspenderet stof i overfladen af havnebassinet. Sedimentspild som følge af uddybningen vil udgøre et merbidrag til denne i forvejen forekommende resuspension, men vurderes grundet den midlertidige påvirkning at være begrænset i forhold til den daglige skibstrafik i havnen. Det kan derfor ikke udelukkes, at ovennævnte beregninger af potentielle næringsstoffrigivelse ved uddybningsarbejdet udgør en del af den næringsstofpulje, som i forvejen er i omlejrning inden for samme vandområde.

¹⁸ Petersen, J.K. (red) (2018). Menneskeskabte påvirkninger af havet:– Andre presfaktorer end næringsstoffer og klimaforandringer. DTU Aqua-rapport nr. 336-2018. Institut for Akvatiske Ressourcer, Danmarks Tekniske Universitet.

Klapningen af uddybningsmaterialet fra Rønne Havn sker i territorialfarvandsområde 58 Bornholm, 12 sm, hvor der i vandområdeplanerne ikke er fastlagt indsatser for næringsstoffer. Modelleringen af sedimentspredning og forøgelsen af kvælstofkoncentrationen i forbindelse med klapningen viser, at kun en meget begrænset del af spredningen af næringsstoffer sker ind i kystvandet.

Samlet vurderes påvirkningen med næringsstoffer fra uddybningen i Rønne Havn og fra klapningen at være midlertidig og så begrænset, at der ikke er tale om en merbelastning, der forringer den økologiske tilstand og hindrer målopfyldelse i kystvandområdet som helhed.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

4.8.12 Øget kvælstofkoncentrations påvirkning på målsatte vandområder

Et høringssvar peger på, at figurerne og tekst i den samlede miljøkonsekvensrapport viser, at der vil ske en forøgelse af kvælstofkoncentrationen som følge af aktiviteterne i projektet. Høringssvaret efterspørger en redegørelse for den forventede samlede frigivelse af kvælstof, som vil blive tilført kystvandområde nr. 56 'Østersøen, Bornholm'. Høringssvaret henviser til indsatsprogrammet med fastlagte foranstaltninger, som eksempelvis fastlagte behov for reduktion af kvælstof.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Havnens rådgiver er ikke helt enig i, at det fremgår af figurer og tekst i miljøkonsekvensrapporten, at der vil ske en forøget kvælstofkoncentration, som følge af aktiviteterne i projektet, hvis der da altså menes for vandområde nr. 56.

Det fremgår af modelleringer for klapningen, der er baseret på worst case, hvor det er forudsat, at alt biotilgængeligt kvælstof frigives momentant under klapningen, at der vil ske en minimal spredning af biotilgængeligt kvælstof fra klapplassen og ind i vandområde nr. 56. Dette kvælstof ses at forekomme i koncentrationer indenfor vandområde nr. 56, der er indenfor den naturlige variation i området (se svar 7, red. afsnit 4.8.10), og forekommer kun i op til et døgn. Anser man dette for en reel forøget kvælstofkoncentration, kan det kategoriseres som helt negligibelt.

Uddybning og andre aktiviteter inden for havnen er gennemgået i ovenstående svar (svar 8, red. afsnit 4.8.11) for så vidt angår kvælstofkoncentrationer, mertilførsel og påvirkning på kvalitetselementet fytoplankton.

Hvis det indledningsvist havde været vurderet, at projektet ville medføre en mertilførsel af kvælstof til vandområde nr. 56, dog uden at medføre forringelse af tilstanden eller hindre målopfyldelse i vandområdet, ville kvælstof have indgået i den ansøgning om dispensation i medfør af § 8 stk. 4 i bekendtgørelse nr. 797 af 13. juni 2023, som er fremsendt til Miljøstyrelsen. Dette er ikke gjort, da havnens rådgiver ikke vurderer, at projektet medfører en mertilførsel af kvælstof.

Besvarelsen i forhold til frigivelse af næringsstoffer og vurderingen i forhold til merpåvirkning efter indsatsbekendtgørelsens §8 er beskrevet ovenfor.

Vedrørende bemærkningen om dispensation for merudledning af kvælstof efter § 8 stk. 4 i bekendtgørelse nr. 797 af 13. juni 2023, som angiveligt skulle være indsendt til MST, er der tale om en misforståelse. Det var et forsøg på at beskrive, at ansøgningen ville være foretaget, hvis det var vurderet relevant. Men netop fordi

miljøkonsekvensvurderingen ikke vurderer, at der er tale om en betydelig indvirkning, som kan forringe tilstande eller hindre målopfyldelse, er en ansøgning om dispensation undladt.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

4.8.13 Siltgardin og uddybning af havnebassin

Et høringssvar peger på, at generelt må opgravning af havnesedimenter forventes at medføre spredning af sediment samt frigive næringsstoffer. Høringssvaret efterspørger en redegørelse for, om det er relevant at anvende siltgardin som afværgeforanstaltning i forbindelse med uddybning af havnebassinet. Da uddybningen foregår i den yderste del af havnebassinet kan påvirkninger i princippet let brede sig ud til kystområdet udenfor havnen. Den samlede miljøkonsekvensrapport mangler en vurdering af påvirkning af kystområdet udenfor havnen.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Det er af praktiske årsager ikke muligt at anvende siltgardiner til at reducere spredning af sediment ved opgravning i havnebassinet på grund af den øvrige trafik i havnen, der fordrer, at uddybningsfartøjet hurtigt kan vige for den øvrige trafik. I stedet for er sedimentspredningen fra uddybningsarbejdet modelleret, og påvirkninger indenfor og udenfor havnen relateret til uddybningen er behandlet grundigt i MKR, der overordnet viser, at påvirkningen er minimal. Det er i miljøkonsekvensrapporten vurderet og konkluderet, at der ikke vil ske en tilstandsforringelse af kvalitetselementerne i vandområde nr. 56 eller en hindring i at nå målopfyldelse.

Ved opfyldningsarbejderne er det derimod muligt at benytte siltgardiner på grund af havnebassinernes placering og den mindre trafikale belastning, der er i disse områder. Det er derfor planlagt, at der anvendes siltgardiner til at begrænse spredning af sediment fra opfyldningen. Spredning fra opfyldningen er af den årsag ikke modelle-ret.

Bygherres rådgiver, vil gerne understrege, at der sagtens kan være forskel i forudsætninger og dermed håndteringer af aktiviteter i et og samme projekt, hvilket er tilfældet her, hvad angår spørgsmålet om brugen af siltgardin, men at aktiviteterne er tilrettelagt således, at det vurderes foreneligt med lov om vandplanlægning.

Spredning fra opfyldningen er ikke modelleret, og ud fra et princip om forsigtighed, anvendes der derfor siltgardiner til at begrænse spredning af sediment fra opfyldningen.

Sedimentspredning fra uddybningen er modelleret og påvirkninger udenfor havnen relateret til uddybningen er behandlet i miljøkonsekvensrapporten og fremgår nedenfor:

Rodfæstede planter: Afsnit 16.6.1.2 i miljøkonsekvensrapporten: *"Der vil i løbet af uddybningsperioden være op til i alt 30 dage (OBS. her burde der stå 50 dage) med en koncentration af suspenderet sediment på 10 mg SS/l, svarende til kritisk lysreduktion (Figur 16.9). Det vil forekomme i 2-4 sammenhængende dage i løbet af uddybningsperioden i et smalt område langs kysten syd for havnen. Der vil dermed ikke ske en midlertidig forringelse, da kritisk lysreduktion i en sammenhængende periode på mindre end en uge ingen betydning har for ålegræsveksten (Femern, Sund og Bælt, 2013) og dermed heller ikke for den samlede udbredelse af ålegræs ved Bornholm."*

Der henvises endvidere til afsnit 4.8.9 angående besvarelse af perioder med sedimentkoncentrationer over 10 mg SS/l uden for havnen.

Fytoplankton: Der henvises til besvarelse ovenfor (svar 8 red. afsnit 4.8.11). Idet det er vurderet, at uddybningsaktiviteter ikke medfører en påvirkning inden for havnen, der kan forringe tilstanden for fytoplankton eller hindre målopfyldelse, gælder dette også uden for havnen.

Bunddyr: Afsnit 16.6.1.3: "*Blåmuslinger, der dominerer bundfaunaen i området omkring Rønne Havn, er mest sårbare over for aflejring af sediment og kan ikke tåle en aflejringstykkelse på mere end 1-2 cm, da deres mobilitet er meget begrænset* (Essink, 1999). *Det fremgår af Figur 16.8, at sedimentaflejringer større end 1 cm som følge af uddybningen kun forekommer i begrænset udstrækning og kun indenfor havnens dækkende værker.*"

Baseret på vurderingerne, der tager afsæt i modelleringsresultaterne, er der ikke vurderet behov for anvendelse af siltgardin under uddybningen. Det er heller ikke praktisk muligt at anvende siltgardiner til at reducere spredning af sediment ved opgravning i havnebassinet på grund af den øvrige trafik i havnen, der fordrer at uddybningsfartøjet hurtigt kan vige for den øvrige trafik.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere kommentarer.

4.8.14 Kystmorfologi og mulig påvirkning på målsatte vandområder

Et høringssvar peger på, at der mangler en vurdering i den samlede miljøkonsekvensrapport for så vidt angår om potentielle ændringer i kystmorfologi som følge af projektet, vil kunne påvirke tilstanden eller hindre målopfyldelse for kystvandområde nr. 56 'Østersøen, Bornholm'.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Der er i afsnit 15.2.2 i den samlede miljøkonsekvensrapport redegjort for, at det er den tidligere gennemførte etape 1 udbygning af havnen i 2019 og dermed stenkastningen ud fra land, som har den langt overvejende betydning for kystmorfologien mod syd, og at der ikke forventes yderligere påvirkning af kystlinjen syd for havnen som følge af etablering af moleforlængelsen i etape 4. Det vurderes dermed, at etape 4 udvidelsen af Rønne Havn ikke vil påvirke den økologiske og kemiske tilstand eller hindre målopfyldelse for vandområde nr. 56.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen vil stille vilkår om overvågning af kystmorfologien i en årrække.

4.9 Tema: Fri passage ved Rønne Redningsstation

Et høringssvar gør opmærksom på behovet for, at der døgnet rundt er fri passage for redningsfartøjer, både under anlægsarbejdet og i den efterfølgende drift. Høringssvaret gør yderligere opmærksom på, at redningsstationen i 2026/2027 vil modtage et redningsfartøj på 27 m. Det er større end det, der er i dag, som måler 16 m.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Rønne Havn etablerer til projektets anlægsfase en særlig Task Force, bestående af havnelods, relevante kaptajner, havnevagt, totalentreprenør m.fl. som blandt andet har til opgave at varetage håndtering af skibstrafik, ved at sikre koordineringen af sejladsen i forhold til anlægsarbejdet. Ved denne koordinering vil der

blive taget særligt hensyn til at sikre fri og uhindret passage til/fra redningsstationen på alle tider af døgnet blandt andet ved at give fortrinsret til redningssejlad. Der vil ikke være anlægsarbejder/skibstrafik i bassinet ved kaj 36 i forbindelse med etablering af etape 4.

I driftsfasen vil der som i dag være uhindret passage til/fra redningsstationen for redningssejlad også med et nyt redningsfartøj på 27 m's længde, hvor adgangen i dagligdagen håndteres via koordinering af anløb med havnevagten, så der gives fortrinsret til redningssejlad. De forbedrede besejlingsforhold i havnen efter etablering af etape 4 vil ligeledes komme til redningssejlad til gode.

Adgangsveje på land til redningsstationen påvirkes ikke som følge af havneudvidelsen, hverken før, under og efter havneudvidelsen.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke yderligere bemærkninger.

4.10 Tema: Marinarkæologi

Et høringssvar gør opmærksom på bygherres pligt til at standse arbejdet og anmelde fund af spor efter fortidsminder eller vrage til Slots- og Kulturstyrelsen.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Bygherre er blevet forelagt sin pligt til at anmelde fund af spor efter fortidsminder og standse arbejdet og er opmærksom på denne. Høringssvaret giver ikke anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Museumsloven forudsættes overholdt ved anlægsarbejdet.

4.11 Tema: Råstoffer

Et høringssvar peger på, at Rønne Havn A/S ikke kan vide sig sikker på at kunne hente fyldsand fra et fællesområde under anlægsarbejdet. Samtidig er transport af råstoffer over lange afstande ikke hensigtsmæssigt, hvilket også fremgår af den samlede miljøkonsekvensrapport. Høringssvaret opfordrer igen til at få udlagt et bygherreområde. Det kan godt nås inden Etape 4, fase 2, hvor anlægsarbejdet forventes igangsat om 5-10 år.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Rønne Havn vil overveje tilvejebringelse af et bygherreområde ved fremtidige havneudvidelser, herunder fase 2 af etape 4-udvidelsen.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Bornholms Regionskommune ser positivt på en eventuel udlæggelse af et bygherreområde til brug for fremtidige havneudvidelser. Bornholms Regionskommune har ikke yderligere bemærkninger.

Høringssvaret har ikke givet nye oplysninger, der giver anledning til ændringer i Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn', Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' eller 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4'.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke bemærkninger til dette, da Miljøstyrelsen er myndighed for tilladelse til råstofindvinding til vands.

4.12 Tema: Affald

Et høringssvar peger på, at det ikke fremgår af den samlede miljøkonsekvensrapport, hvornår Bornholms Regionskommune inddrages under nedrivning af bygninger i Rønne Havns Udvidelse, Etape 3 i forhold til klassificering af om der er tale om affald og hvad affaldet kan anvendes til. Samme høringssvar efterspørger en beskrivelse af hvordan reglerne for affaldshåndtering er relevant i den samlede miljøkonsekvensrapports Kapitel 7 'Lov og Plan'. Der henvises til, at det fremgår i den samlede miljøkonsekvensrapports Kapitel 18 'Materialer og affald', men det burde også have stået i Kapitel 7.

Høringssvaret gør i øvrigt opmærksom på, at der er blevet indsat en forkert lovhenviisning i Kapitel 18 'Materialer og affald' idet kildesorteret genanvendeligt erhvervsaffald reguleres af affaldsakterbekendtgørelsen og ikke affaldsbekendtgørelsen.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringssvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Det bemærkes, at høringssvaret omhandler en aktivitet i etape 3 udvidelsen af Rønne Havn, der er godkendt og under udførelse. Aktiviteten er nævnt i forbindelse med beskrivelse af eventuelt kumulerede effekter. Efter modtagelse af nedrivningstilladelser fra Bornholms Regionskommune har Rønne Havn gennemført miljøscreeninger med prøveudtagninger for at afdække omfanget af miljøfarlige stoffer i forbindelse med nedbrydningsarbejdet. Resultatet af analyserne er anvendt som grundlag for planlægningen og udførelsen af nedbrydningsarbejdet og efterfølgende bortskaffelse. Under selve nedbrydningsentreprisen er der gennemført 15 supplerende miljøanalyser til afdækning af skjulte forhold. Bornholms Regionskommune har løbende ført miljøtilsyn med nedbrydningsarbejdet herunder ved fysisk fremmøde på pladsen.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

Bornholms Regionskommune kan bekræfte, at vi har ført tilsyn i forbindelse med nedrivningen, samt kontrol på fraktioner fra nedrivningsarbejder, der er blevet bragt ud på øen. Affaldshåndtering fra alle nedrevne bygninger er gennemført efter affaldsbekendtgørelsen.

Bornholms Regionskommune tager i øvrigt den nævnte fejl i henvist lovgivning til efterretning.

Nedrivning af bygninger sker som led i Rønne Havns udvidelse, Etape 3. Denne har gennemgået en særskilt miljøvurderingsproces og har sin egen tilladelse efter miljøvurderingslovens § 25.

Bornholms Regionskommune har ikke yderligere bemærkninger til høringssvaret.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke bemærkninger til dette.

4.13 Tema: Rønne Havns økonomi

Et høringssvar udtrykker bekymring for, at udvidelsen af Rønne Havn ikke vil være økonomisk bæredygtig på nuværende tidspunkt. Etableringen er fremrykket fra 2050 til 2024, samtidig har der været nyheder om, at Energiø Bornholm er i fare for ikke at komme i udbud grundet nuværende rammebetingelser. Høringssvaret

stiller spørgsmålstejn ved, om Bornholms Regionskommunes politikere har tilstrækkelig indsigt i økonomien til at træffe beslutning i sagen.

Bemærkninger fra Rønne Havn A/S

Bygherre er blevet forelagt høringsvaret og er kommet med følgende bemærkninger:

Rønne Havns anlægsinvesteringer er finansieret via privatoptagne lån, og er således ikke statsgaranterede lån eller lån opnået igennem Kommunekredit.

Til grund for lånoptagelsen ligger et forretningsgrundlag (Business case) med behørigt følsomhedsanalyser. Forretningsgrundlaget er prøvet af på flere finansieringskilder, og grundlaget er så stærkt, at flere gerne vil samarbejde med havnen om lånoptagelsen.

Det, at kommercielle partnere ser styrken i forretningsgrundlaget, er et stærkt signal om, at havnen har et meget solidt grundlag.

Bemærkninger fra Bornholms Regionskommune

De økonomiske disponeringer for Rønne Havn er et selskabsretligt anliggende for Rønne Havn A/S og er derfor ikke genstand for behandling efter miljøvurderingsloven. Bornholms Regionskommune har ikke bemærkninger til spørgsmålet.

Bemærkninger fra Trafikstyrelsen

Trafikstyrelsen har ikke bemærkninger til dette.

5 Rimelige alternativer

Den samlede miljøkonsekvensrapport beskriver et referencescenarie samt en række fravalgte alternativer til den valgte placering af Rønne Havns udvidelse i Etape 4.

Referencescenariet er den situation hvor Kommuneplantillæg nr. 27 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' og Lokalplan nr. 158 'Multifunktionskaj ved Rønne Havn' ikke vedtages og 'Tilladelse til Udvidelse af Rønne Havn - Etape 4' ikke opnås. Da plangrundlag og tilladelser til udvidelsens Etape 1, Etape 2 og Etape 3 er opnået indgår fuld udnyttelse af disse etaper i referencescenariet.

Hvis plangrundlag og tilladelse til Etape 4 ikke opnås og referencescenariet vedbliver, vil de påvirkninger på miljøet, som den samlede miljøkonsekvensrapport beskriver ikke finde sted. Påvirkningerne på miljøet er fundet at svinge fra ubetydelige til væsentlige. De fleste påvirkninger vil være af negativ karakter. Der er i kommuneplantillæg, lokalplan og det konkrete projekt indarbejdet forskellige miljømæssige hensyn til at reducere påvirkningerne på miljøet.

Ved udvidelsens Etape 4 vil der dog være en påvirkning på miljøet, som er positiv. Ved forlængelse af den sydlige mole, vil der ske en forbedring i besejlingsforhold, sejladsikkerhed og reduktion af bølgeuro i Industribassinet. Denne positive miljømæssige effekt som følge af gennemførelse af havneudvidelsen vil ikke forekomme i referencesituationen

Blandt de fravalgte alternativer er andre placeringer af multifunktionskajen både indenfor og udenfor Rønne Havns dækkende værker og i andre havne på Bornholm. Alternativerne er fravalgt. Den undersøgte placering indenfor havnens dækkende værker vil medføre yderligere bølgeuro. Den undersøgte placering udenfor havnens dækkende værker vil foregå på større havdybde end indenfor de dækkende værker, hvilket vil øge ressourceforbruget betragteligt. Det vil samtidig være nødvendigt at lave noget, der er større end det der er

behov for. De øvrige havne på Bornholm lægger ikke planlægningsmæssigt op til udvidelser til erhvervshavn og krydstogtturisme.

5.1 Overvågning

I henhold til § 12, stk. 4 i miljøvurderingsloven skal myndigheden overvåge de væsentlige miljøpåvirkninger af en plans gennemførelse. Hvis et projekt har væsentlige skadelige indvirkninger på miljøet, skal myndigheden stille vilkår for bygherrens overvågning heraf efter miljøvurderingslovens § 27, stk. 3 og § 24 i 'VVM for havne'.

Der er i den samlede miljøkonsekvensrapport ikke fundet behov for overvågning i forhold til planernes og projektets påvirkninger på miljøet.

Bornholms Regionskommunes bemærkninger

Bornholms Regionskommune har ikke opstillet overvågningsprogram i tilladelsen til landsiden af projektet; 'Tilladelse til udvidelse af Rønne Havn – Etape 4'.

Der er indkommet flere høringssvar med to forslag til overvågning. Det drejer sig om faste støjmålinger og faste luftforureningsmålinger. Bornholms Regionskommune har ikke fundet grundlag for at stille vilkår om faste støjmålinger eller faste luftforureningsmålinger, se afsnit 4.3. 'Tema: Støj og vibrationer' og afsnit 4.4 'Tema: Luftforurening'.

Det fremgår af den samlede miljøkonsekvensrapport, at der vil være en væsentlige påvirkning fra støj. Dette har givet anledning til en række vilkår for at imødegå og reducere påvirkningen mest muligt. Der vil ikke være anledning til et overvågningsprogram, men Bornholms Regionskommune vil følge påvirkningen i forbindelse med eventuelle henvendelser om støj.

Det fremgår også af den samlede miljøkonsekvensrapport, at der vil være væsentlige påvirkninger på kulturmiljø og visuelle forhold. Der er indkommet flere høringssvar med ønske om forskønnelse. Bornholms Regionskommune er positivt indstillet, men har ikke fundet anledning til at opstille vilkår til forskønnelse indenfor projektet. Der er dermed ikke lavet afværgeforanstaltninger, der skal overvåges i forhold til effekt.

En del af de anlæg, som kommuneplantillæg og lokalplan muliggør skal forventeligt, på tidspunktet for realisering, følges op med for eksempel tilladelser, og større projekter med ny lokalplanlægning og miljøscreeninger eller miljøvurderinger på et mere konkret niveau.

Ved at følge de konkrete projekter, som plangrundlaget muliggør, med relevant sagsbehandling og eventuelle selvstændige miljøvurderinger vurderes det, at der ikke er behov for etablering af overvågning i forhold til plangrundlaget.

Bornholms Regionskommune fastholder samlet set ikke at opstille overvågningsprogram.

Trafikstyrelsens bemærkninger

Der vil i forlængelse af den overvågning, der allerede findes, blive stillet vilkår om overvågning af kystmorfologi.